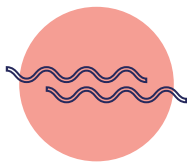

Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi vaaliteemoina Suomessa 2015–2021

Hiilamo Aapo
Jalonen Harri
Helve Otto

Kaila Minna
Ristikari Tiina
Virtanen Petri

HORISONTTI
Itäen tutkimukset 2021:1

Julkaisija	Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö sr.		03.05.2021
Tekijät	Hiilamo Aapo, Jalonen Harri, Helve Otto, Kaila Minna Ristikari Tiina, Virtanen Petri		
Julkaisun nimi	Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi vaaliteemoina Suomessa 2015–2021		
Julkaisusarja ja numero	Itlan tutkimukset 2021:1		
ISBN	978-951-97255-9-8		
ISNN	2670-3416		
Sivumäärä	52	Kieli	suomi
Asiasanat	vaalit, lapsen oikeudet, hyvinvointi, terveys		

Tiivistelmä

Suomi on ratifioinut YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 30 vuotta sitten. Sopimus sitouttaa sen allekirjoittaneet maat lasten syrjimättömyyteen ja lapsen edun huomioimiseen. Vaaleissa mitataan päättäjien tahto lasten hyvinvoinnin edistämiseksi. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön tutkimuksessa selvitetään, miten lasten hyvinvointi näkyy eduskuntavaalien (2015 ja 2019) ja kuntavaalien (2017 ja 2021) teemoissa. Tutkimuksen aineistona ovat Ylen vaalikoneaineistot (2015, 2017 ja 2019), kuntavaaliehdokkaiden Twitter-kannanotot (2017), eduskuntapuolueiden vaaliohjelmat (2019) ja kuntavaaliehdokkaiden kyselyaineisto (2021).

Tutkimuksesta käy ilmi, että kuntavaaliehdokkaiden Twitter-kannanotoissa lapsiteema on mukana marginaalisesti. Vaalikoneissa on vuosina 2015, 2017 ja 2019 ollut vain yksittäisiä kysymyksiä lapsista, heidän terveydestään ja hyvinvoinnistaan. Myös puolueohjelmissa lapset ovat selvästi taka-alalla. Alle viidennes vaalikoneen täyttäneistä ehdokkaista mainitsi lapsiin liittyvän sanan, kun heidän piti kertoa miksi heidät pitäisi valita. Ehdokkaiden vaalilupauksissa, joissa lapset mainittiin, esitettiin vähän konkreettisia ehdotuksia lasten hyvinvoinnin edistämiseksi ja ne liittyivät lähinnä huoleen syrjäytymisestä ja kiusaamisesta. Vuoden 2021 kuntavaaliehdokaskyselystä käy ilmi, että myönteisimpiä lapsi- ja tulevaisuusnäkökulmaiselle päätöksenteolle ovat suurien kaupunkien nuoret naisehdokkaat ja vihreiden, vasemmistoliiton, kristillisdemokraattien ja SDP:n ehdokkaat.

Lapset ja lasten hyvinvointi ja terveys näkyvät hyvin niukasti julkisuudessa vaalien yhteydessä käydyissä keskusteluissa tässä tutkimuksessa käytettyjen aineistojen perusteella. Johtopäätöksenä voi todeta, että lapsilla näyttää olevan vaaleissa hämmästyttävän vähän puolestapuhujia: lapset eivät näy ehdokkaiden kannanotoissa, vaalikoneiden kysymyksissä eivätkä puolueohjelmissa.

Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi vaaliteemoina
Suomessa 2015–2021

Hiilamo Aapo

Jalonen Harri

Helve Otto

Kaila Minna

Ristikari Tiina

Virtanen Petri

Itlan tutkimukset 2021:1

ISSN 2670-3416

03.05.2021

Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiö sr.
Helsinki

ISBN 978-951-97255-9-8 (PDF)

Ulkoasu: Itla / Tilda Hopia

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	9
2	Kuntavaaliehdokkaiden 2017 lapsipuhe Twitterissä ja sen suhde muihin keskusteluteemoihin	10
	2.1 Johdanto	
	2.2 Selvityksen toteuttaminen	
	2.3 Selvityksen tulokset	11
	2.4 Johtopäätökset	15
3	Vaalikoneet ja puolueiden vaaliohjelmat: miten lasten terveys ja hyvinvointi näkyvät?	16
	3.1 Tutkimustehtävä	
	3.2 Taustaa - lasten oikeudet ja hyvinvointi suomessa	
	3.3 Lapset poliittisessa keskustelussa	17
	3.4 Aikaisemmat suomalaiset vaalikoneanalyysit	
	3.5 Metodit	
	3.6 Analyysi	18
	3.7 Tulokset	19
	3.8 Yhteenveto	22
4	Vuoden 2021 kuntavaaliehdokkaiden käsitykset lapsimyönteisestä yhteiskunnasta	24
5	Synteesi	30
	Luvun 2 liitetaulukot	32
	Luvun 3 liitetaulukot ja kuviot	36
6	Kirjallisuus	48

1 Johdanto

Vaalit ovat merkityksellinen osa kansanvaltaista demokratiaa. Vaaleissa kansalaiset valitsevat ehdokkaansa ajamaan heille tärkeitä asioita. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön kannalta kiinnostava kysymys on se, missä määrin lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi näkyy vaalien tematiikassa, kun tarkastellaan yhtäältä eduskuntavaaleja (2015 ja 2019) ja toisaalta kuntavaaleja (2017 ja 2021).

Tutkimushankkeen taustaksi voidaan todeta, että vuonna 2020 julkaistiin arvostetussa tiedelehdessä tutkimus¹, jossa kartoitettiin, miten Yhdysvaltain kongressi- ja senaattivaaliehdokkaiden vaaliagendoilla näkyi lasten terveyteen ja terveydenhuoltoon vaikuttavia seikkoja. Vastaavaa analyysiä ei ole Suomesta tehty, mikä on selvä puute. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö sr. käynnisti loppuvuodesta 2020 tutkimushankkeen, jonka tavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, miten lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin liittyvät kysymykset näkyvät vaalien tematiikassa ja vaaleissa ehdolla olevien agendoilla.

Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi tai pahoinvointi näyttää nousevan julkiseen keskusteluun Suomessa silloin, kun tapahtuu jotain traagista. Lasten terveyteen liittyvistä seikoista julkisuuteen pääsevät tavallisesti lihavuus, liikkumattomuus ja digilaitteiden liikkakäyttö. Viimeksi kuluneen vuoden aikana on julkaistu tutkimustietoa myös koronarajoitusten vaikutuksista lasten hyvinvointiin. Esiin nostettuja kysymyksiä ovat olleet yksinäisyys, eriarvoisuuden lisääntyminen ja hoidon saatavuus.

Tämä tutkimusraportti selvittää, millä tavalla lapset ja lapsiperheet näkyvät suomalaisessa poliittisessa puheessa ja politiikan tavoitteenasettelussa. Aineistona raportissa on käytetty sosiaalisen median kirjoitettua, puolueohjelmissa lausuttuja tavoitteita, ehdokkaiden vastauksia vaalikonekysymyksiin ja ehdokkaiden vastauksia heille esitettyihin asenneväittämäkysymyksiin. Tutkimusasetelmaa on aineistojen osalta avattu seuraavassa kuviossa.

KUVIO 1. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö: vaalitutkimus 2021. Aineistokokonaisuus.

Tutkimusraportin tulokset on raportoitu omina aineistokokonaisuuksinaan. Luvun 2 on kirjoittanut Harri Jalonen, ja siinä on kartoitettu kuntavaalien 2017 yhteydessä kerättyä sosiaalisen media aineistoa (Twitterissä esiintyvien päätöksentekijäehdokkaiden tviitit). Luvun 3 ovat kirjoittaneet Aapo Hiilamo, Otto Helve ja Minna Kaila, ja siinä on käytetty aineistona Ylen vaalikonevastauksia vuosilta 2015, 2017 ja 2019. Luvun 4 on kirjoittanut Tiina Ristikari, ja siinä on käytetty aineistona Aula Researchilta vuonna 2021 tilattua aineistoa, jossa kerättiin mielipiteitä kuntavaaleissa ehdolla olleilta ehdokkailta. Ensimmäisestä ja viidennestä luvusta kaikki kirjoittajat vastaavat yhdessä.

2 Kuntavaaliehdokkaiden 2017 lapsipuhe Twitterissä ja sen suhde muihin keskusteluteemoihin

2.1 JOHDANTO

Sosiaalinen media on muokannut poliittista viestintää yleisesti ja vaalikampanjointia erityisesti. Suora yhteys ehdokkaiden ja äänestäjien välillä on avannut vaalityöhön uusia mahdollisuuksia. Vaikka perinteiset joukkotiedotusvälineet edelleen vaikuttavat siihen, mistä ja miten puhutaan, erityisesti valovoimaisilla ehdokkailla, jotka kuuntelevat herkästi yleisönsä tunteja ja reagoivat niihin, on näyttöjä siitä, miten some-suosio muuttuu ääniksi uurnilla². Menestysreseptit ovat luultavasti tapauskohtaisia, mutta oletettavaa on, että yhtenä ainesosana on vaalipuhe, jonka kohdeyleisö voi kokea omakseen. Äänestäjät tietävät, että aina teot eivät vastaa puheita, mutta poliittisen retoriikan tutkimuksessa³ ollaan melko yksimielisiä siitä, että retorisen onnistumisen välttämättömänä ehtona on se, että ehdokas pystyy osoittamaan, että hänellä tai hänen ajamallaan asialla on jotain yhteistä äänestäjien ja heidän intressiensä kanssa. Erityisen vahvasti tämä näkyy populistisissa liikkeissä⁴. Lisäksi ehdokas tarvitsee kykyä sanoa sanottavansa tavalla, joka puhuttelee kohdeyleisöä. Esimerkiksi lapsiperheiden ääniä tavoittelevan ehdokkaan kannattaa pitää esillä asioita, jotka tuovat helpotusta lapsiperheiden arkeen.

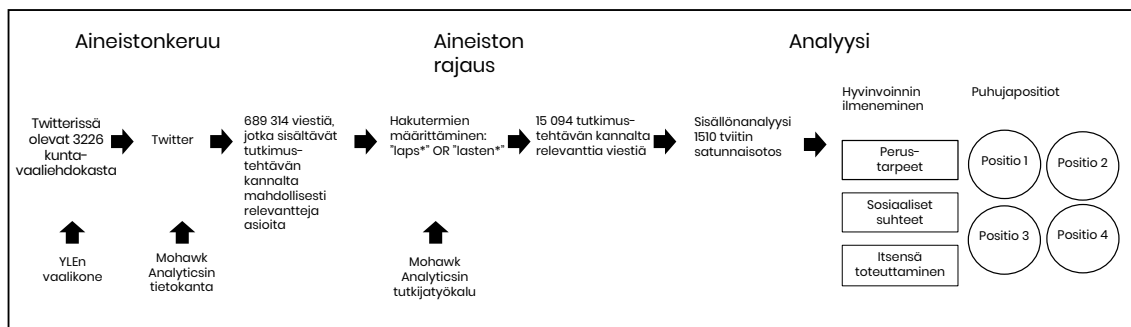
Tässä selvityksessä tarkastellaan kuntavaaliehdokkaiden esittämiä lasten ja lapsiperheiden arkeen kohdistuvia puheenvuoroja Twitterissä vuoden 2017 kuntavaalien alla. Selvityksen taustalla on ajatus siitä, että lapsille ja lapsiperheille merkityksellisten asioiden esilläpito Twitterissä itsessään kertoo ehdokkaan ajamasta politiikasta. Vielä enemmän paljastuu, kun lapsiaiheiset twiitit suhteutetaan ehdokkaiden muuhun viestintään.

2.2 SELVITYKSEN TOTEUTTAMINEN

Selvitys toteutettiin kaksiosaisesti (mutta kuitenkin samanaikaisesti) seuraavasti. Selvityksen ensimmäisessä osassa analysoitiin vuoden 2017 kuntavaaliehdokkaiden lapsipuhetta ja erityisesti lasten hyvinvointia käsitteleviä puheenvuoroja Twitterissä. Analyysiä ohjaavina kysymyksinä olivat seuraavat:

- Mitä tekijöitä kuntavaaliehdokkaat liittävät lasten hyvinvointiin?
- Millaisista lasten hyvinvointiin liittyvistä mahdollisuuksista ja ongelmista ehdokkaat käyttävät puheenvuoroja?

Ensimmäinen osatehtävä toteutettiin teoriaohjautuvana sisällönanalyysinä, jossa sovellettiin hyvinvoinnin jakoa kolmeen osatekijään eli perustarpeisiin (having), sosiaalisiin suhteisiin (loving) ja itsensä toteuttami-

KUVIO 2. Selvityksen toteuttaminen.

seen (being)⁵. Selvityksen toisessa osatehtävässä analysoitiin vuoden 2017 kuntavaaliehdokkaiden lapsipuheen suhdetta muihin puheenaiheisiin. Analyysiä ohjaavina kysymyksinä olivat seuraavat:

- Miten vahvasti lapset esiintyvät ehdokkaiden tviiteissä suhteessa muihin teemoihin?
- Millaisia argumentteja ja retorisia keinoja lapsipuheen yhteydessä hyödynnetään ja miten ne suhteutuvat muiden teemojen käsittelyyn?

Toinen osatehtävä toteutettiin sisällönanalyysinä, ja sen tulokset jäsennettiin neljään puhujaposition. Puhujapositioneilla tarkoitetaan diskurssi- ja retorisen analyysin keinoin luokiteltuja positioita, joista käsin keskustelijat rakentavat argumentointiaan, käyttävät retorisia keinoja ja muodostavat puheenvuoroja⁶. Selvitys toteutettiin kolmessa vaiheessa kuvion 2 mukaisesti.

Selvityksen ensimmäinen vaihe koostui aineiston keräämisestä. Aineisto muodostui 3 219 kuntavaaliehdokkaan* tviiteistä ajanjaksolla 1.1.–9.4.2017 (9.4. oli varsinainen äänestyspäivä). Mohawk Analyticsin tietokannan mukaan ehdokkaat tviittasivat tarkastelujaksolla yhteensä 689 314 kertaa. Toisessa vaiheessa aineistoa rajattiin tutkimustehtävän kannalta mielekkäällä tavalla. Kaikista tarkastelujaksolla julkaistuista tviiteistä erotettiin Mohawk Analyticsin tutkijatyökalun avulla tviitit, joissa esiintyy ”lapsi”-sana yksikön ja monikon eri taivutusmuodoissa. Näitä löytyi kaikkiaan 15 093 kappaletta. Kolmannessa vaiheessa valittiin satunnaisotantaa hyödyntäen 10 prosentin otos eli 1 510 tviittiä varsinaiseen sisällönanalyysiin. Kolmannen vaiheen tuloksena muodostettiin tulkinta lasten hyvinvoinnin eri ulottuvuuksien ilmenemisestä ja lapsipuheen suhteesta muihin puheenaiheisiin.

2.3 SELVITYKSEN TULOKSET

Lapsista ja lapsiperheiden asioista tviitanneet 3 226 kuntavaaliehdokasta eivät ole yhtenäinen ryhmä. Joukkoon mahtuu 278 ehdokasta, jotka eivät tviitanneet tarkastelujaksolla kertaakaan, kun taas ahkerimmin tviitanneen kymmenen ehdokkaan ryhmään pääseminen edellytti yli 6 000:tä tviittiä, joka tarkoitti yli 60:tä päivittäistä tviittiä. Tarkastelujakson tviittien mediaaniluku oli 32 eli 0,3 tviittiä päivässä. Noin 44 prosenttia eli 1 420 Twitter-tilin omistavaa kuntavaaliehdokasta sisällytti tviitteihinsä lapsiin tai lapsiperheisiin liittyviä asioita. Myöskään lapsiaiheista tviitanneet kuntavaaliehdokkaat eivät olleet yhtenäinen ryhmä, sillä valtaosa lapsi- ja lapsiperheiden asioista tviitanneista ehdokkaista (1 420) tviittasi näistä aiheista tarkastelujaksolla enintään viisi kertaa. Ahkerimmat kymmenen ehdokasta tviittasivat lapsiaiheista keskimäärin 352 kertaa.

Taulukossa 1 on esitetty ehdokkaiden lapsiaiheisten tviittien määrät ja niiden suhde kaikkiin tviitteihin puoluekannan, sukupuolen ja iän perusteella eroteltuina. Kun tarkastellaan lapsiaiheisten tviittien määrää suhteessa puolueen ehdokkaiden määrään, feministinen puolue (liki 17 lapsiaiheista tviittiä per ehdokas) ja kommunistinen puolue (alle 1 lapsiaiheista tviittiä per ehdokas) erottuvat muista. Kun tarkastellaan lapsiaiheisten tviittien suhdetta ehdokkaan muihin tviitteihin, kolme ”lapsimyönteisintä” puoluetta ovat kristillisdemokraatit (lapsimaininta 3,76 %:ssa kaikista tviiteistä), sosiaalidemokraatit (3,06 %) ja feministinen puolue (2,74 %). Naiset mainitsevat lapset miehiä useammin. Lapsipuhe korreloi myös ehdokkaan iän kanssa, sillä ikäluokassa 31–50 vuotta lapset mainitaan kaksi kertaa useammin kuin nuoremmissa ja vanhemmissa ikäluokissa.

2.3.1 Lasten hyvinvoinnin ilmeneminen sosiaalisen median keskusteluissa

Hyvinvointi on moniulotteinen ilmiö, ja se voidaan määritellä monin eri tavoin. Tavanomaisesti hyvinvoinnissa erotetaan kaksi ulottuvuutta. Objektiivisessa hyvinvoinnissa tarkastelu kohdistuu ulkoapäin havaittaviin ja todennettaviin asioihin, kun taas subjektiivisessa hyvinvoinnissa on kysymys asioista, jotka perustuvat

* Analyysissä ovat mukana kaikki vuoden 2017 kuntavaaliehdokkaat, jotka olivat ilmoittaneet Twitter-tilinsä YLE:n vaalikoneessa.

	Ehdokkaiden lukumäärä	Tviittien lukumäärä	Lapsi-maininta	Suhdeluku (lapsiaiheisten tviittien suhde tviitteihin)	Suhdeluku (lapsiaiheisten tviittien määrä suhteessa ehdokkaisiin)
Puolue					
Feministinen puolue	20	12 396	336	2,71 %	16,80
Kokoomus	787	189 175	3320	1,75 %	4,22
Liberaalipuolue	16	4 860	48	0,99 %	3,00
Perussuomalaiset	192	61 919	978	1,58 %	5,09
Piraattipuolue	40	9 269	57	0,61 %	1,43
Keskusta	493	57 293	1143	2,00 %	2,32
Kommunistinen puolue	18	2 319	17	0,73 %	0,94
Kristillisdemokraatit	119	16 107	605	3,76 %	5,08
RKP	126	12 793	239	1,87 %	1,90
SDP	493	74 892	2290	3,06 %	4,65
Vasemmistoliitto	260	74 102	1533	2,07 %	5,90
Vihreät	592	16 524	4306	2,64 %	7,27
Muut	63				
Sukupuoli					
Mies	1787	406 569	6137	1,51 %	3,43
Nainen	1432	277 932	9071	3,26 %	6,33
Ikä					
Enintään 30 v	562	128 002	2217	1,73 %	3,94
31–50 v	1732	409 075	10458	2,56 %	6,04
51 v tai yli	920	149 424	2533	1,70 %	2,75

TAULUKKO 1. Lapsipuhe numeroiden valossa.

yksilön näkemyksiin ja kokemuksiin. Hyvinvoinnin aukoton mittaaminen on mahdotonta, mutta hyvinvoinnin eri elementtien tunnistaminen auttaa hyvinvoinnin parantamisessa ja pahoinvoinnin estämisessä.

Tässä selvityksessä ei pyritä edistämään lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia vaan analysoimaan lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia käsittelevää some-puhetta. Perustarpeiden osalta analyysissä oltiin kiinnostuneita puheesta, joka kohdistuu fyysisistä tarpeista huolehtimiseen ja hoivan saamiseen. Sosiaalisten suhteiden osalta huomiota kiinnitettiin lasten suhteisiin vanhempiin, ystäviin sekä opettajiin ja kasvattajiin. Itsensä toteuttamisen yhteydessä analyysi kohdistui puheeseen, jossa käsiteltiin lasten omien valintojen ja vapaan tahdon toteutumista.

Lasten perustarpeiden osalta kuntavaaliehdokkaiden tviiteistä voidaan tunnistaa seuraavat teemat: i) varhaiskasvatus ja päivähoito, ii) koulunkäynti, iii) lapsiperheiden talous sekä iv) lasten terveys. Sosiaalisten suhteiden osalta kuntavaaliehdokkaiden tviiteistä nousee esiin kolme teemaa: i) perheisiin ja vanhemmuuteen liittyvät asiat, ii) lasten suhteet muihin aikuisiin sekä iii) kaverisuhteet. Itsensä toteuttaminen ilmenee aineistossa kolmessa eri muodossa seuraavasti: i) lasten harrastusten puolesta puhumisena, ii) lapsuuden aihutiikertaisuuden korostamisena sekä iii) lasten osallisuuden ja lapsinäkökulman huomioimisena politiikan ja päätöksenteossa. Kuviossa 3 on esitetty esimerkki tviittien analysoinnista ja sijoittumisesta hyvinvoinnin osa-alueeseen.

Lasten perustarpeiden neljä pääteemaa jakautuvat yhteensä 11 alateemaan. Varhaiskasvatuksen ja päivähoitojen osalta kunnallisvaaliehdokkaiden tviiteistä on erotettavissa kolme alateemaa, jotka ovat valinnanvapaus, laatu ja hoiva. Koulunkäynnin osalta tviitit jakautuvat oppimiseen, turvallisuuteen ja resurssiin. Lapsiperheiden talouteen kohdistuvissa tviiteissä nousevat esiin tasa-arvon, köyhyyden ja säästämisen alateemat. Lasten terveyden teema jakautuu fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Perustarpeiden teemat ja alateemat sekä niiden tyypilliset puheenaiheet on esitetty liitetaulukossa 1.

Tviitti	Teema	Hyvinvoinnin osa-alue
Perhetausta vaikuttaa koulutukseen, työhön, elämänodotuksiin ja tavoitteisiin. Perheiden tuki ja lapsiperheköyhyyden vähentäminen kuntoon! #sotepol	Lapsiperheiden talous	Perustarpeet
Hyvää keskustelua ja hienoja ideoita puheenjohtajilta lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien lisäämisestä! #kuntavaalit #pjntenti	Lasten harrastukset	Sosiaaliset suhteet
Lapset mukaan päätöksentekoon pienillä eleillä ja isoilla teoilla! Kirjoitin aiheesta blogiinkin. #kuntavaalit	Lasten osallisuus	Itsensä toteuttaminen

KUVIO 3. Esimerkki tviittien analysoinnista.

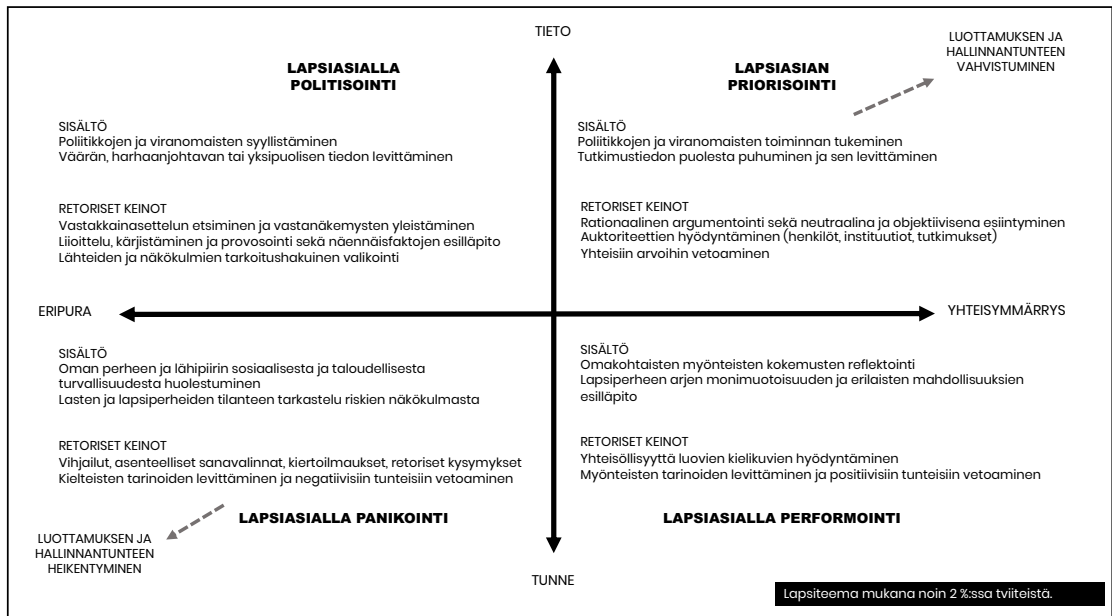
Sosiaalisten suhteiden kolme pääteemaa jakautuvat yhteensä yhdeksään alateemaan. Perheisiin ja vanhemmuuteen liittyvissä tviiteissä esiintyy neljä alateemaa, jotka ovat perheiden monimuotoisuus, vastuullinen vanhemmuus, kodin erityisyys sekä perheiden ongelmat. Lasten aikuissuhteiden osalta kuntavaaliehdokkaat tviittasivat erityisesti aikuisten roolista, yhteisöllisyydestä ja huolenpidosta. Kaverisuhteita käsitteleviä puheenaiheita olivat lasten sosiaaliset taidot ja yksinäisyys. Sosiaalisten suhteiden teemat ja alateemat sekä niiden tyypilliset puheenaiheet on esitetty liitetaulukossa 2.

Itsensä toteuttamisen kolme pääteemaa jakautuvat yhteensä kahdeksaan alateemaan. Lasten harrastuksiin liittyvät tviittien alateemat ovat harrastustakuu ja liikkumattomuus. Lapsuuden ainutkertaisuuden osalta kuntavaaliehdokkaat tviittasivat erityisesti lasten yksilöllisyydestä, leikin tärkeydestä ja lapsuuden tukemisesta. Lasten osallisuutta käsitteleviä puheenaiheita olivat lapsinäkökulman näkyminen päätöksenteossa, lasten kokemusasiantuntijuus ja tulevaisuuteen liittyvät kysymykset. Itsensä toteuttamisen teemat ja alateemat sekä niiden tyypilliset puheenaiheet on esitetty liitetaulukossa 3.

2.3.2 Lapsipuheen suhde muihin puheenaiheisiin ja lapsipuheessa hyödynnetyt retoriset keinot

Vain murto-osa ehdokkaiden Twitter-tileistä oli pyhitetty yksinomaan vaalikampanjointiin. Ennemminkin ehdokkaat hyödynsivät Twitteriä henkilökohtaisena joukkoviestintävälineenä⁷, jonka avulla he ilmaisivat kiinnostuksen kohteitaan, osallistuivat muiden aloittamiin keskusteluihin ja luultavasti myös etsivät aktiivisesti vaikutteita. Ehdokkaiden tviittien aiheet vaihtelivat paikallisista asioista kansallisiin ja aina kansainvälisiin kysymyksiin. Tyypiesimerkkeinä paikallisista asioista nousivat esiin kaavoitukseen ja sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvät asiat. Kansallisista kysymyksistä ehdokkaat käsitelivät muun muassa hallituksen talouspolitiikkaa sekä yrittäjyyteen ja koulutukseen liittyviä asioita. Kuntavaalien yleispoliittisoituminen näkyi aineistossa erityisesti hallitus–oppositio-akselin mukaisesti jäsenyhteisöissä keskusteluissa, joissa väiteltiin Sipilän hallituksen kilpailukykykysymyksestä ja sen vaikutuksista. Turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan ja globalisaatioon liittyvät kysymykset olivat tyypillisiä kansainvälistä ulottuvuutta sisältävistä asioista. Aineistoon mahtuu paljon tviittejä, joissa esitetään dikotomisesti, että veroeurojen käyttäminen tietyn asian edistämiseen, kuten yritysten tukemiseen, ja puolustuspoliittiset investoinnit ovat suoraan pois lasten ja lapsiperheiden palveluista.

Vaikka pääosa kuntavaaliehdokkaiden lapsiaiheisista tviiteistä voidaankin luokitella kohdettaan myönteisessä valossa esittäviksi, aineistossa on jonkin verran myös tviittejä, joissa lapsia hyödynnettiin ehdokkaiden omien poliittisten manööverien edistämiseksi. Tyypillisimmillään tämä ilmeni puheenvuoroissa, joissa kilpailevia puolueita arvosteltiin lasten edun unohtamisesta tai lapsiperheiden palvelujen heikentämisestä. Tämä tapahtui asettamalla vastakkain politiikkaa ja päätöksiä, joissa puhujan mielestä on kävelty lapsinäkökulman ohi. Joidenkin mukaan lapset jäävät talouspolitiikan jalkoihin, kun taas toiset arvelivat, että ta-

KUVIO 4. Neljä puhujapositionia.

louskasvua ruokkiva politiikka palvelee myös lapsiperheiden etua. Tavanomaisia esimerkkejä olivat erilaiset kaavoituspäätökset, joiden arveltiin heikentävän lapsiperheiden ulkoilumahdollisuuksia tai tekevän lasten koulumatkoista vaarallisia. Lapset tarjosivat myös joillekin ehdokkaille astinlaudan, jonka avulla he käsittelevät valtakunnanpolitiikassa esiintyviä jännitteitä. Tyypillisiä puheenvuoroja olivat kansallismieliset ja rasismiin kallellaan olevat näkemykset suomalaisten lasten uhraamisesta avoimen ”maahanmuuttopolitiikan alttarille”. Tässä yhteydessä tvitteissä arvosteltiin myös valtakulttuurille vieraiden uskonnollisten liikkeiden hankkeita ja niiden kielteisiä vaikutuksia lapsiin. Aineistossa oli myös jonkin verran tvitteitä, joissa peräänkuulutettiin konservatiivisia sukupuolirooleja, suositettiin liberaalia nykyaikaa ja epäiltiin liiallisen sukupuolisensitiivisyyden turmiollisia vaikutuksia. Muutamissa tvitteissä myös arveltiin, että lasten avulla vedotaan ihmisten tunteisiin ja pyritään edistämään jotakin tiettyä oppia tai ideologiaa.

Sosiaalisessa mediassa toteutettavilla performansseilla luodaan, ylläpidetään, muokataan ja jaetaan menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen kohdistuvia merkityksiä. Kysymys on paljolti tarkoituksellisesta, mutta osittain myös tiedostamattomasta puhujaposition rakentamisesta ja esittämisestä. Puhujapositionilla viitataan niihin puhetapoihin, joilla keskustelijat rakentavat argumentointiaan, käyttävät retorisia keinoja ja muodostavat puheenvuoroja. Positiot eivät ole kiveen hakattuja, sillä yksi ja sama henkilö voi puhua eri positioista keskustelun aikana tai hyödyntää eri positioiden keino- ja argumentaatiovalikoimaa. Siksi puhujapositionia ei pidäkään mieltää yksilön viestinnällistä käyttäytymistä kuvaavaksi ominaisuudeksi vaan tilannekohtaisesti määräytyväksi performanssiksi, jota analysoimalla voidaan muodostaa tulkinta, joka kertoo puhujan intentioista.

Kuviossa 4 on esitetty aineistosta tulkittavissa olevat neljä puhujapositionia, jotka voidaan jäsentää nelikenttään yhtäältä sen mukaan, perustuuko puhetapa tietoon vai tunteeseen, ja toisaalta sen mukaan, edustaako puhetapa yhteisymmärrykseen vai eripuraan tähtäävää retoriikkaa.

Priorisoinnin puhetapa ammentaa yhdistelmästä tietoperustaista argumentointia ja yhteisymmärrykseen pyrkivää vuorovaikutusta. Performointi on projektointia tunnepohjaisempaa, mutta kuitenkin yhteisymmärrykseen tähtäävää. Politisoinnissa argumentointi on puettu tiedon kaapuun, mutta tosiasiaa kyse on eripu-

raa hakevasta väärän tai harhaanjohtavan tiedon levittämisestä. Panikoinnissa tulevaisuus nähdään ahdistavana ja synkkänä. Tietoperustaisessa ja yhteisymmärrykseen pyrkivässä priorisoinnin puhujapositionissa vahvistetaan luottamusta ja hallinnantunnetta, kun taas tunnevoittoisessa ja eripuraa luovassa panikoinnin puhujapositionissa luottamusta ja hallinnantunnetta heikennetään.

2.4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Twitterissä kulloinkin puheena olevat asiat eivät ole irrallaan muusta julkisuudesta. Viestinnäntutkijat puhuvat hybrideistä mediaympäristöistä⁸⁹, joiden yhtenä ominaispiirteenä on dynaaminen aineistojen ja merkitysten kierto mediasta toiseen. Tämän selvityksen aineistossa merkitysten kiertoa tapahtui monissa asioissa, selkeimmin kuitenkin ilmastonmuutokseen ja maahanmuuttoon liittyvissä teemoissa. Aineisto sisältää useita tviittipiikkejä, joiden lähde voidaan johtaa televisiossa esitettyyn ajankohtaisohjelmaan tai printtimedian kirjoituksiin.

Enimmäkseen kuntavaaliehdokkaiden lapsipuhe oli myönteistä ja ehdokkaat pitivät lapsiperheiden palveluiden leikkaamista lyhytnäköisenä. Yhtäältä lapsuutta pidettiin ainutlaatuisena elämänvaiheena ja toisaalta tiedostettiin, että tämän päivän lapset ovat huomisen päättäjiä. Useat ehdokkaat peräänkuuluttivat lasten oikeuksia turvalliseen lapsuuteen. Monet ehdokkaat kannustivat kuntiaan lapsimyönteiseen päätöksentekoon, ja merkittävä osa ehdokkaista profiloitui lasten edunvalvojiksi liittämällä tviitteihinsä seuraavia aihe-tunnisteita: #lapemuutos (3 450 kertaa), (lasten ja nuorten) #huoneentaulu (988), #harrastustakuu (806), #lapsivaikutukset (226), #lape (569) ja #koulutustakuu (123).

Lasten yhteiskunnallinen asema poikkeaa muista väestöryhmistä. Lapset ovat suhteellisen homogeeninen ryhmä, jonka perusoikeudet on turvattu kansainvälisin sopimuksin⁹⁰. Lasten sosiaalinen asema on myös kategorisesti rajoitettu, sillä alaikäiset ovat holhouksenalaisia ja heidän asioistaan vastaavat viime kädessä huoltajat tai viranomaiset tai molemmat. Lasten erityisyys näkyi aineistossa huomioina, joissa korostettiin yhtäältä lasten oikeuksia turvalliseen elämään ja toisaalta vanhempien, aikuisten ja laajemmin yhteiskunnan kollektiivista vastuuta lasten elämästä.

3 Vaalikoneet ja puolueiden vaaliohjelmat: miten lasten terveys ja hyvinvointi näkyvät?

3.1 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämä tutkimusraportin osa selvittää, kuinka paljon ja miten lapset näkyvät suomalaisissa vaalikeskusteluissa. Kuinka paljon vaalikoneissa on kysymyksiä lapsista ja heidän hyvinvoinnistaan? Kuinka paljon vastauksissa mainitaan lapset ja heidän hyvinvointinsa? Onko puhe lisääntynyt tai vähentynyt vaalien 2015 ja 2019 välillä? Kuinka paljon lapsista puhutaan vaaliohjelmissa? Tutkimuksen tavoite on avartaa näitä kysymyksiä ja havainnollistaa mahdollisia ongelmakohtia lasten hyvinvoinnin näkökulmasta. Asiasanoilla haetaan vaalikoneiden keskeisistä avoista kysymyksistä mainintoja lapsista, heidän hyvinvoinnistaan ja terveydestään. Analyysin tuloksissa kuvaillaan vaalikoneiden kysymyksissä ja vastauksissa olevia samankaltaisuuksia ja eroja.

Kuvailemme tässä tutkimusraportin osassa aluksi analyysin lähtökohtaa – lasten oikeuksia ja lasten hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä Suomessa. Esittelemme sitten aikaisempia tutkimuksia, jotka ovat käsitelleet lapsia poliittisessa keskustelussa. Tämän jälkeen käymme läpi aikaisempia suomalaisia vaalikoneanalyysijä. Metodiosassa kuvaamme käytetyt aineistot ja analyysin menetelmät. Tulososassa vastaamme tutkimuskysymyksiin ja yhteenvedossa kiteytämme keskeiset johtopäätökset.

3.2 TAUSTAA – LASTEN OIKEUDET JA HYVINVOINTI SUOMESSA

Suomi on hyväksynyt YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja ottanut sen lainsäädäntöönsä vuonna 1991¹¹. Sopimus on lasten ihmisoikeussopimus. Sopimus sitouttaa sen allekirjoittaneet maat lasten syrjimättömyyteen ja lasten edun huomioimiseen sekä takaamaan lasten oikeudet elämään ja kehittymiseen sekä lasten näkemysten kunnioittamiseen¹². Sopimuksen tarkoitus on edistää ja turvata lasten hyvinvointia. Sopimus ei kuitenkaan itsestään turvaa lasten oikeuksia ja hyvinvointia. Ne vaativat sopimuksen allekirjoittajilta toimia, joilla turvataan oikeuksien toteutuminen. Jokainen sopimuksen allekirjoittanut, mukaan lukien Suomen valtio, on sitoutunut edistämään kaikkien lasten hyvinvointia ja ottamaan lasten näkemykset huomioon. Lasten näkemysten ja hyvinvoinnin huomioiminen on siis tämän tutkimuksen lähtökohta.

Julkisilla palveluilla on keskeinen rooli lasten hyvinvoinnin turvaamisessa. Suomi on tunnettu lasten ja perheiden julkisten hyvinvointipalveluiden edelläkävijänä¹³. Tästä esimerkkinä on vuonna 1944 kuntien vastuulle tullut kattava neuvolajärjestelmä. Nykyisin lasten ja perheiden oikeuksia ja hyvinvointia tukevat useat julkiset palvelut: neuvolaverkosto, varhaiskasvatuspalvelut, esiopetus ja iltapäivätoiminta, kouluverkosto, kasvatus- ja perheneuvonta, lastensuojelun palvelut, terveyspalvelut (mukaan lukien neuvolat, kouluterveydenhuolto, säännöllinen hammashoito) ja perhekeskukset¹⁴. Näihin palveluihin kohdistuu kuitenkin paljon paineita. On esitetty huolia esimerkiksi palvelujärjestelmän pirstaloituneisuudesta¹⁵ ja lasten julkisen terveydenhuollon jonotusajoista, mitä heijastaa lasten yksityisten sairausvakuutusten suosio¹³.

Lasten oikeuksien toteuttaminen edellyttää lasten hyvinvoinnin seuraamista väestötasolla. Lasten hyvinvointia on tarkasteltu muun muassa kansallisen kouluterveyskyselyn avulla, muilla Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kyselyillä sekä yksittäisillä tutkimuksilla. Tutkimukset osoittavat, että vaikka suurimmalla osalla suomalaisista lapsista menee hyvin, monen lapsen arkea varjostaa kuormittavia tekijöitä. Esimerkiksi THL:n Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut -tutkimuksen mukaan kolmannes vanhemmista raportoi, että heidän lastaan oli kiusattu, ja vain joka toinen, että lapsi liikkui suositusten mukaan vuonna 2018¹⁶.

Lasten oikeuksia ja hyvinvointia kuormittavat tekijät ovat yleisempiä perheissä, joilla on heikko taloudellinen tilanne. Suomessa vanhempien koulutus ja perheen heikko taloudellinen asema (köyhyys, työttömyys, pienet tulot) ovat käänteisesti yhteydessä terveellisiin elämäntapoihin, kuten säännölliseen ruokavalioon¹⁷, hampaiden hoitoon^{19,20}, liikuntaan²¹, unirytmiiin²², ruutu aikaan ja lasten tupakointiin²³. Vanhempien sosioekonomiseen asemaan pohjautuva eriarvoisuus näkyy lasten pahoinvoinnissa, kuten ylipainossa²⁴, psyykenlääkkeiden käytössä²⁵ ja koulukiusaamisessa²³. Lasten hyvinvoinnissa on Suomessa myös merkittäviä alueellisia eroja²⁵.

3.3 LAPSET POLIITISSESSA KESKUSTELUSSA

Aikaisemmin lasten osuutta ja heidän hyvinvointiaan vaalikeskusteluissa on tutkittu vähän. Tässä tutkimuksessa tutkimuskirjallisuutta etsittiin kansainvälisen * * * * * Scholar-palvelun avulla. Selvitys tuotti tiedon vain yksittäisistä kansainvälisistä ja kotimaisista tutkimuksista lapsista ja terveydestä poliittisessa keskustelussa.

Kartoitus ei tuottanut tutkimuksia, jotka olisivat tarkastelleet lasten roolia suomalaisissa vaalikeskusteluissa.

Yhdysvalloissa Benning ym. analysoivat edustajanhuoneen ehdokkaiden internetsivuja ja lasten terveyteen liittyvää puhetta vaaleissa¹. Tutkijoiden johtopäätös oli, että lapsista puhutaan hyvin vähän, mutta vaihtelu puolueiden ja vaalivuosien välillä oli suurta. Tämä viittaa siihen, että asiaan voidaan vaikuttaa. Suomessa lasten roolia poliittisessa puheessa ja laajemmin politiikassa on aikaisemmin tutkittu hyödyntämällä valtuustokeskusteluja²⁶, iltapäivälehtien artikkeleja²⁷ sekä eduskuntavaalitutkimusta²⁸. Nämä tutkimukset eivät ole kuitenkaan eksplisiittisesti keskittyneet lasten hyvinvointiin tai vaaleihin.

3.4 AIKAISEMMAST SUOMALAISET VAALIKONEANALYYSIT

Vaalikoneet ovat verrattain suosittuja Suomessa. Vaalikoneita on Suomessa useita, ja suomalaiset mediat, erityisesti Yle, ovat olleet vaalikoneiden kehityksen pioneereja²⁹. Suomessa suurin osa ehdokkaista vastaa merkittävimpiin vaalikoneisiin. Noin puolet äänioikeutetuista on käyttänyt vaalikoneita edellisissä vaaleissa³⁰. Vaalikoneet ovat erityisesti nuorille tärkeä tapa etsiä tietoa ehdokkaista ja vertailla ehdokkaita keskenään.³⁰³¹

Suomessa vaalikoneita on aikaisemmin tutkittu niiden suosioon nähden vähäisesti. Kaksi merkittävää kontribuutiota tähän kirjallisuuteen ovat Vallaton vaalikone -kokoelmateos²⁹, jossa kuvataan monipuolisesti vaalikoneiden historiaa, käyttöä ja teknistä toteutusta, sekä Borgin ja Koljosen tuore teos Käyttöliittymä vaaleihin³¹, joka tutkii vaalikoneita käyttäjien ja journalismin näkökulmasta. Vaalikoneita on hyödynnetty useissa opinnäytetöissä³²⁻³⁵, jotka ovat pääasiassa tarkastelleet ehdokkaiden asenteita esimerkiksi sosiaalipoliittikaan³⁶. Yksittäiset vertaisarvioitut artikkelit ovat myös hyödyntäneet vaalikoneita. Nämä tutkimukset ovat keskittyneet esimerkiksi puolueiden sisäisiin ideologisiin eroihin ja vaalimenestykseen³⁷. Tiedossamme ei ole opinnäytteitä tai tutkimuksia lapsista ja vaalikoneista.

3.5 METODIT

Tutkimusaineistona käytettiin kotimaista vaalikoneaineistoa eduskuntavaaleista 2015 ja 2019 ja kuntavaaleista 2017 sekä eduskuntapuolueiden vaaliohjelmista koostuvaa aineistoa vuodelta 2019.

Vaalikone on verkkosivusto, joka auttaa äänestäjiä löytämään samanmielisiä vaaliehtokkaita. Vaalikoneiden tavoite on motivoida äänestäjiä etsimään lisää tietoa ehdokkaista ja puolueista, ohjata äänestämään vaalikoneen ehdottamaa ehdokasta sekä lisätä ylipäänsä äänestysaktiivisuutta. Vaalikoneiden kysymyksillä

* Haimme useista tietokannoista (*EBSCO EconLit, EBSCO Education Abstracts, EBSCO CINAHL Plus with Full Text, EBSCO Child Development & Adolescent Studies, EBSCO MEDLINE, EBSCO SocINDEX with Full Text*) hakusanoilla *AB (children or child or paediatric or infant or youth or teen or adolescent* or young) AND AB (elections or voting or political discussion or political adver* or referendum or voting advice application*) AND AB (health or mental health or physical health or health care or welfare or well being or illness)* [1515 osumaa].

** Helsingin yliopiston HELDA-tietokanta, Tampereen yliopiston TREPO-tietokanta, Jyväskylän yliopiston JYX-tietokanta ja Turun yliopiston UTUPud hakusanoilla (*lapset OR laps**) AND *vaalit*.

*** Hakusanat: *child, election discussion, election advert*, voting, lapset vaaleissa*.

ja sillä, miten kysymykset asetellaan, on merkitystä vaalikeskusteluiden luonteelle. Vaalikysymykset itsessään voivat herättää keskustelua esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.

Ylen vaalikoneet ovat niin sanottuja perinteisiä vaalikoneita. Ehdokkailla on mahdollisuus perustella vastauksiaan. Vaalikoneiden kysymyksiin vastaavat ensin ehdokkaat ja sitten äänestäjät. Äänestäjälle kone ehdottaa ehdokasta tai järjestää ehdokkaat algoritmin perusteella. Lisäksi koneet sisältävät ehdokkaiden esittelytekstin ja linkit heidän internetsivuilleen ja sosiaalisen median tileille. Vaalikoneisiin vastaaminen on vapaaehtoista. Ehdokkaiden vaalikonevastaukset ovat julkisia^{38,39}. Noin 90 prosenttia ehdokkaista täytti Ylen vaalikoneen vuonna 2019³¹. Ylen vaalikoneet on rakennettu itsenäisen journalistisen työskentelyn pohjalta, eivätkä ne ole puoluepoliittisia.

Hyödynnämme Ylen vaalikoneaineistoa kolmelta eri vuodelta: eduskuntavaaleista 2015, kuntavaaleista 2017 sekä eduskuntavaaleista 2019. Jätämme tarkastelun ulkopuolelle aikaisemmat vaalit, joissa vaalikoneet olivat pienemmässä roolissa, sekä presidentin ja Euroopan parlamentin vaalit.

Vaikka vaalikoneiden kysymykset vaihtelevat vaalien välillä, on niissä muutama vertailukelpoinen avokysymys, joihin keskitymme. Ylen vaalikoneissa on kysytty yhdenmukaisesti ehdokkaan valintaperusteluja sekä kolmea vaalilupasta. Lisäksi vuosina 2015 ja 2019 on kysytty yhdenmukaisesti alkoholituotteiden saatavuutta koskevaa väitettä ("Viinit ja vahvat oluet pitää saada ruokakauppoihin"). Käsittelemme myös tähän väitteeseen esitettyjä perusteluja (liitetaulukko 1).

Vaaliohjelma-aineisto koostuu Pohtiva-tietokannasta (Poliittisten ohjelmien tietovaranto) poimituista vuoden 2019 eduskuntapuolueiden vaaliohjelmista (n = 10). Vaaliohjelmia hyödynnetään puolueen tavoitteiden esittämiseen, mutta myös puolueen ehdokkaat voivat hyödyntää vaaliohjelmia muodostaessaan omaa viestiään. Aineistoon kerättiin seuraavien eduskuntapuolueiden vaaliohjelmat vuoden 2019 eduskuntavaaleissa: Kansallinen Kokoomus (ohjelman nimi: "Luotamme Suomeen"), Perussuomalaiset ("Äänestä Suomi takaisin"), Sininen tulevaisuus ("Siniset turvaa"), Vasemmistoliitto ("Oikeudenmukainen Suomi kaikille, ei harvoille"), Vihreä liitto ("Millaisen huomisen haluat rakentaa? Näytä luontososi ja äänestä!"), Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ("Tulevaisuuslinja"), Suomen Keskusta ("Suomen arvoisia tekoja"), Suomen ruotsalainen kansanpuolue ("Mera tillsammans"), Suomen Kristillisdemokraatit (KD) ("Suomi johon voit luottaa") ja Liike Nyt ("Tiekartta vaaleihin ja eduskuntakauteen").

3.6 ANALYYSI

Vaalikoneaineistoa analysoitiin kolmessa vaiheessa. Ensin analysoitiin vaalikoneaineiston kysymyksiä laadullisesti. Vertailemme vaalivuosien välillä, miten lapset otetaan huomioon vaalikoneiden kysymyksissä ja kysymysten asettelussa. Selvitimme, millaisen kehyksen vaalikoneet luovat lasten hyvinvointia koskevalle vaalikeskustelulle ja miten lapset otetaan huomioon näissä kehyksissä.

Toisessa vaiheessa selvitimme, missä määrin lapset huomioidaan valintaperusteluissa, vaalilupauksissa ja alkoholin saatavuutta koskevan väitteen avovastauksissa. Keskityimme pääasiassa kysymykseen "Miksi minut pitäisi valita", jossa ehdokas kiteyttää pääviestinsä äänestäjälle, sekä kolmeen äänestäjälle annettuun vaalilupaukseen. Nämä kysymykset ovat keskeisiä, sillä ne esitetään jokaisen ehdokkaan vaalikoneprofiilissa yhdessä muiden taustatietojen kanssa (ammatti, ikä, vaalipiiri ja ehdokasnumero). Suoritimme systemaattisen haun asiasanakokonaisuudella. Lisäksi keskityimme väitteen "Viinit ja vahvat oluet pitää saada ruokakauppoihin" yhteydessä esitettyihin perusteluihin. Laskimme, kuinka moni ehdokas mainitsee lapset sekä heidän hyvinvointinsa kaikissa edellä mainituissa kohdissa. Vertailemme kaikkien vastausten prosenttiosuuksia vaalivuosien ja puolueiden välillä. Käytimme Stata-ohjelmistoa⁴⁰ ja sen string-toimintoja.

Kolmannessa vaiheessa tutkimme laadullisesti, millaisissa yhteyksissä lapset mainitaan. Valitsimme eduskuntavaalipuolueista viisi satunnaista vaalilupasta vuoden 2019 vaalikoneesta. Vastaukset kerättiin samaan tiedostoon ja esitetyt vastaukset valittiin satunnaisluvuilla (Statan pseudosatunnaisnumero toiminnolla).

Vaaliohjelmat analysoitiin niin, että laskettiin jokaisen vaaliohjelman sanamäärä ja lauseet, joissa käsiteltiin lapsiin liittyviä termejä (liitetaulukko 2). Lauseita tarkasteltiin niiden sisältämän teeman osalta, ja mikäli

teema käsitteli lasta, lauseet poimittiin tekstistä ja niiden sisältämä sanamäärä suhteutettiin kokonaissanamäärään. Lapsiaiheisista lauseista poimittiin ne, jotka käsittelivät puhtaasti lapsia ja terveyttä, ja niiden sanamäärä suhteutettiin kokonaissanamäärään. Kaksi toisistaan riippumatonta tutkijaa luki vaaliohjelma-aineiston läpi.

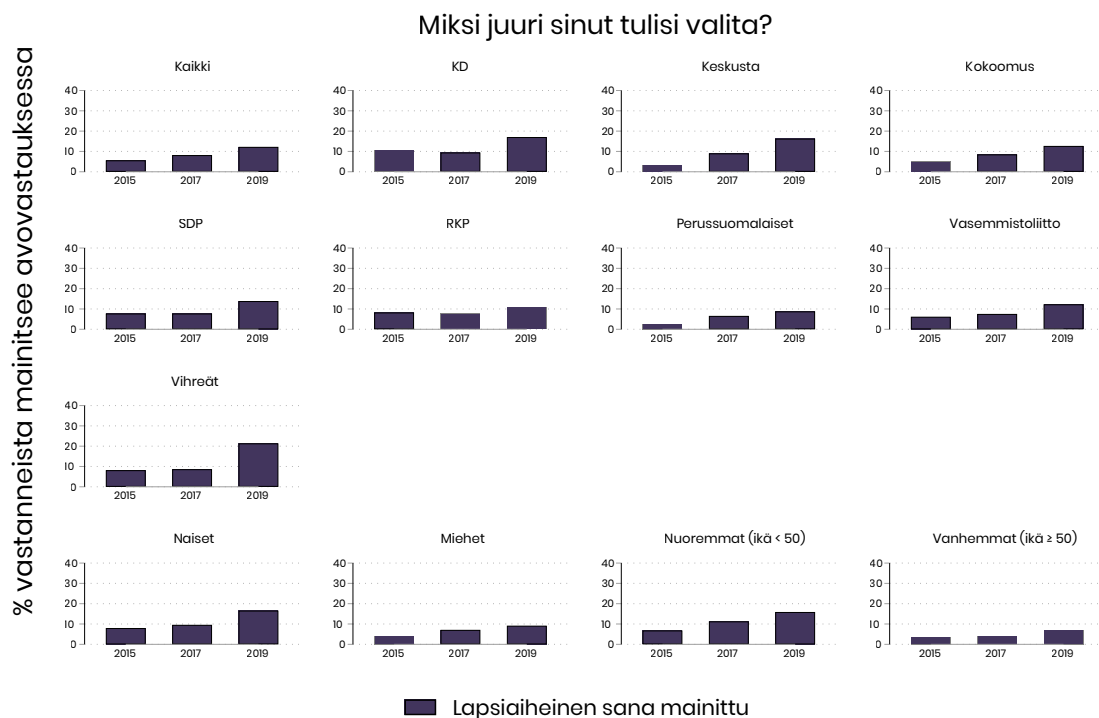
3.7 TULOKSET

3.7.1 Miten lapset huomioidaan vaalikoneiden kysymyksissä?

Eduskuntavaaleissa 2015 Ylen vaalikoneessa äänestäjille esitettiin yhteensä 38 väitettä. Niistä viisi oli aluekohtaisia väitteitä (aluekohtaiset kysymykset jätettiin tarkastelun ulkopuolelle) ja 33 maanlaajuista väitettä. Lapset, koulu ja perhe tulivat suorasti tai epäsuorasti esille kolmessa väitteessä (liitetaulukko 3). Vuoden 2015 vaalikone ei sisältänyt väitteitä, jotka liittyivät suoraan lasten terveyteen tai hyvinvointiin.

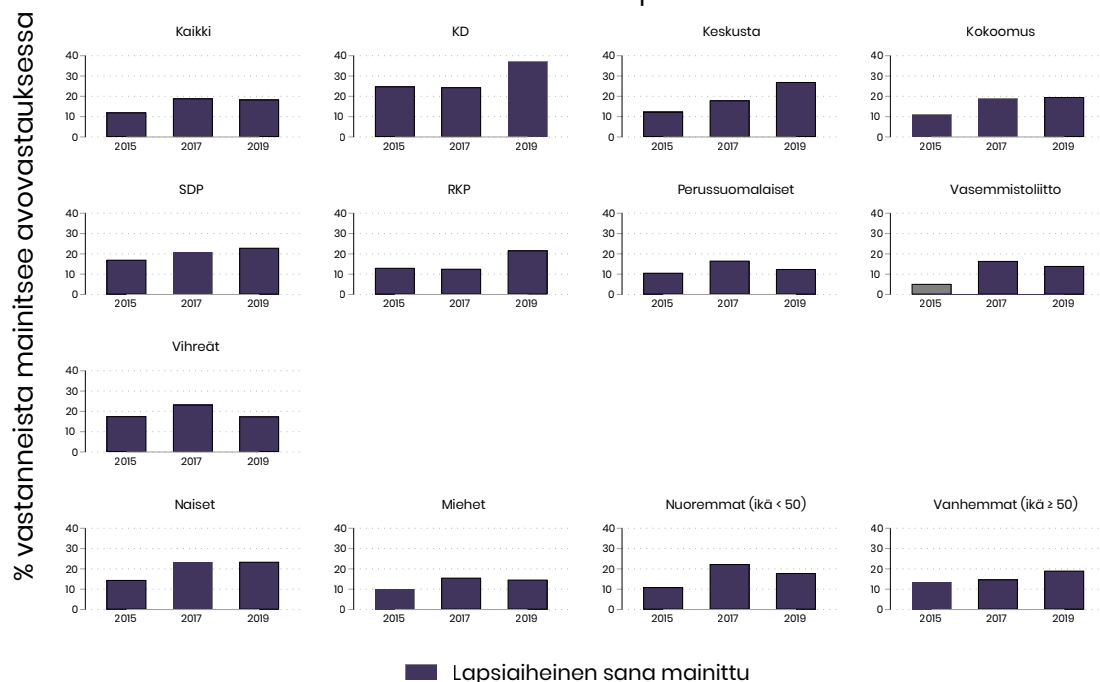
Kuntavaaleissa 2017 Ylen vaalikoneessa äänestäjille esitettiin 26 maanlaajuista väitettä (lisäksi esitettiin 5 aluekohtaista väitettä). Viisi väitettä koski oppi-teemaa, viisi hoito-teemaa, viisi arki-teemaa ja kuusi arvot-teemaa. Lapsilla ei ollut omaa teemaa vaalikoneessa, mutta lapset, koulu ja perhe tulivat suorasti tai epäsuorasti esille neljässä väitteessä (liitetaulukko 4). Vuoden 2017 vaalikone ei sisältänyt väitteitä, jotka liittyivät suoraan lasten terveyteen tai hyvinvointiin.

Eduskuntavaaleissa 2019 Ylen vaalikone sisälsi 25 maanlaajuista väitettä. (Lisäksi vaalikone sisälsi 5 aluekohtaista väitettä sekä väitteitä, jotka esitettiin vain ehdokkaille, ei äänestäjille.) Maanlaajuisista väitteistä neljä koski ilmasto ja ympäristö teemaa, kolme raha-teemaa, viisi terveys-teemaa, neljä perhe ja koulutus

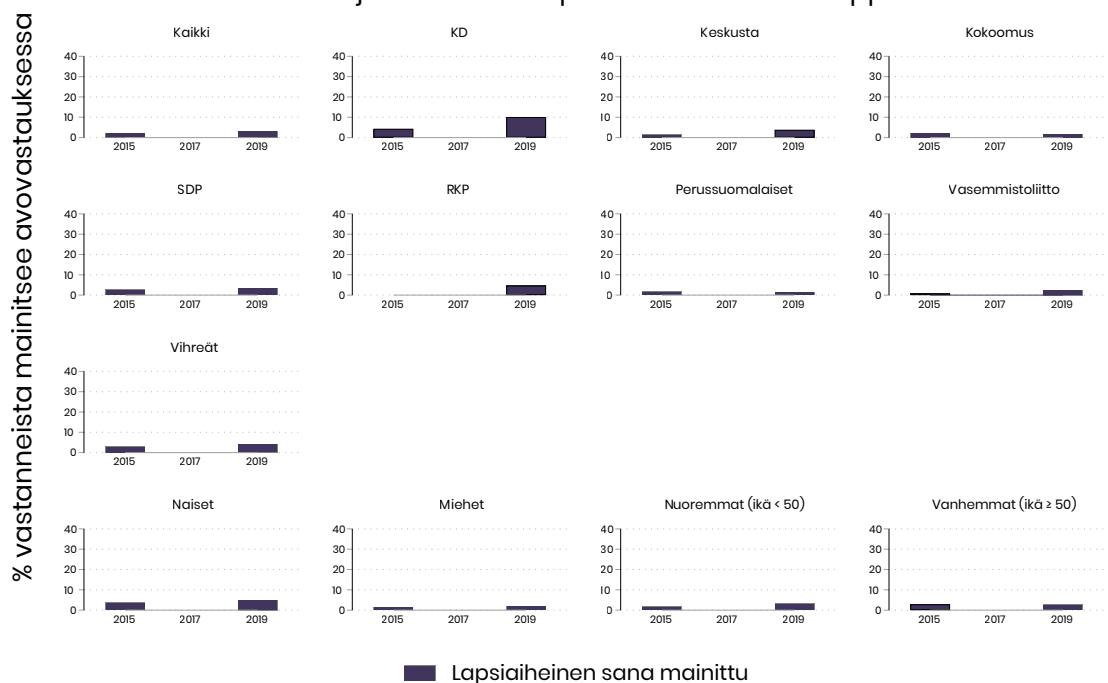
KUVIO 5. Prosenttiosuus kaikista vastanneista, jotka mainitsevat lapsiaiheiset hakusanat Ylen vaalikoneen "Miksi juuri sinut tulisi valita?" kysymyksessä. (Puuttuvia vastauksia ei ole huomioitu prosenttiosuuksissa.)

Kolme vaalilupausta

KUVIO 6. Prosenttiosuus kaikista vastanneista, jotka mainitsevat lapsiaiheiset hakusanat Ylen vaalikoneen kolmessa vaalilupaussessa vähintään kerran.

Viinit ja vahvat oluet pitää saada ruokakauppoihin.

KUVIO 7. Prosenttiosuus kaikista vastanneista, jotka mainitsevat lapsiaiheiset hakusanat Ylen vaalikoneen ”Viinit ja vahvat oluet pitää saada ruokakauppoihin” väitteen perusteluissa.

teemaa, kaksi maahanmuutto-teemaa, kaksi turvallisuus-teemaa ja viisi arvot-teemaa (liitetaulukko 4). Lapset, koulu ja perhe huomioitiin suorasti tai epäsuorasti kolmessa väitteessä, joista yksi liittyi suoraan lasten terveyteen ("Sukupuolen korjaamisen tulee olla mahdollista myös alle 18-vuotiaille", liitetaulukko 5).

3.7.2 Kuinka paljon lapset ja heidän hyvinvointinsa huomioidaan Ylen vaalikonevastauksissa?

Käytetyt lapsihakusanat ja terveyteen liittyvät hakusanat avovastauksissa on lueteltu liitetaulukossa 6 ja 7.

Kuvio 5 näyttää prosenttisuudet vaalivuoden sekä puolueen, sukupuolen ja iän mukaan "Miksi juuri sinut tulisi valita?" kysymykseen. Vain harva Ylen vaalikoneeseen vastannut ehdokas mainitsee lapsiin liittyvän asiasanan valintaperustelutekstissään. Eduskuntavaalien 2015 vaalikoneessa noin 6 prosenttia mainitsee lapsi-aiheisen sanan perustelutekstissään. Kuntavaalien 2017 vaalikoneessa tämä osuus oli 8 prosenttia ja eduskuntavaalien 2019 vaalikoneessa 12 prosenttia.

Kolmessa vaalilupauksessa lapset mainitaan useammin (kuvio 6). Eduskuntavaalien 2015 vaalikoneessa noin 12 prosenttia mainitsee lapset vähintään yhdessä kolmesta vaalilupauksestaan. Kuntavaalien 2017 ja eduskuntavaalien 2019 vaalikoneissa hieman alle viidennes vaalilupauksen antaneista ehdokkaista mainitsee lapset vähintään yhdessä vaalilupauksessa. Kuitenkin vain yksittäiset ehdokkaat mainitsivat sekä lapset että terveyden samassa yhteydessä tarkastelluissa kysymyksissä (liitetaulukko 8 ja 9).

On kuitenkin otettava huomioon, että näiden avovastausten keskimääräinen pituus vaihtelee vuosien välillä, mikä voi vaikuttaa todennäköisyyteen, että lapset ja heidän hyvinvointinsa mainitaan teksteissä.

Alkoholituotteiden saatavuutta koskevan väitteen perusteluissa lapset otettiin harvoin huomioon (kuvio 7). Esimerkiksi vuonna 2019 alle 5 prosenttia ehdokkaista mainitsi lapset väitteen "*Viinit ja vahvat oluet pitää saada ruokakauppoihin*" perusteluissa.

3.7.3 Onko puolueiden välillä eroja?

Lasten mainitseminen perustelutekstissä ja vaalilupauksissa on kuvattuna puolueen mukaan kuviossa 5 ("Miksi juuri sinut pitäisi valita?") ja kuviossa 6 (kolme vaalilupautta). Lapset mainittiin muita puolueita useammin kristillisdemokraattien, keskustan ja vihreiden ehdokkaiden perusteluteksteissä vuonna 2019. Lähes kaikissa puolueissa lapset mainittiin useammin 2019 eduskuntavaaleissa verrattuna aikaisempiin vaalivuosiin.

Puolueiden välillä oli myös eroja siinä, kuinka usein lapsihakusanat mainitaan vaalilupauksissa (kuvio 6). Lapsihakusanat mainittiin erityisesti kristillisdemokraattien ja keskustan ehdokkaiden vaalilupauksissa. Kuten perusteluteksteissä, lähes kaikissa puolueissa lapset mainittiin vaalilupauksissa useammin 2019 eduskuntavaaleissa verrattuna 2015 eduskuntavaaleihin. Lisäksi kristillisdemokraattien, keskustan ja vihreiden ehdokkaat mainitsivat muita useammin lapset alkoholituotteiden saatavuutta koskevan väitteen perusteluissa (kuvio 7).

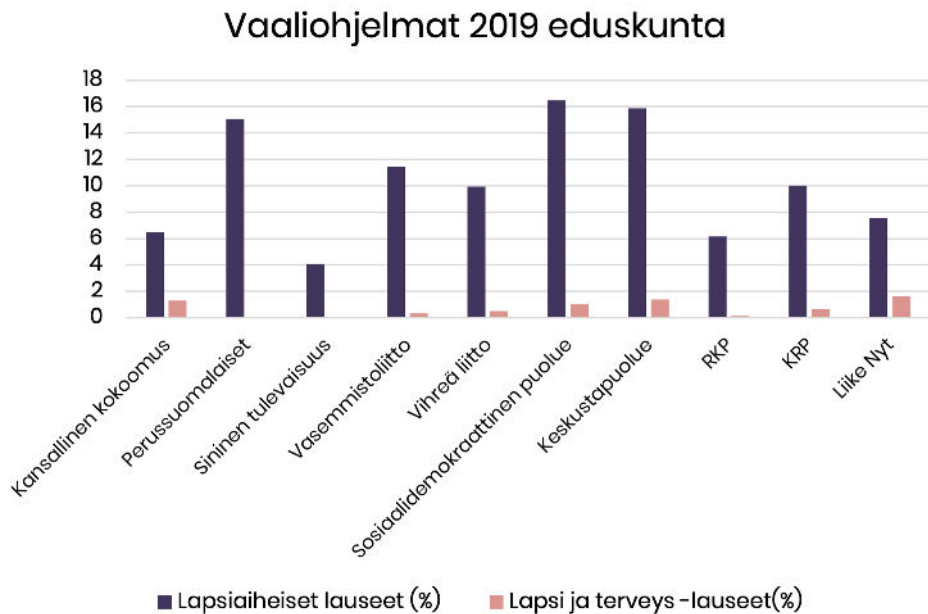
3.7.4 Onko vastaajien ikäryhmien ja sukupuolten välillä eroja?

Kaikissa tarkastelluissa kohdissa naiset mainitsivat lapset miehiä useammin. Lisäksi nuoremmat ehdokkaat mainitsivat lapset vanhempia ehdokkaita useammin valintaperusteluissa, mutta muissa kysymyksissä ei ole merkittäviä eroja ikäryhmien välillä.

3.7.5 Miten lapsista puhutaan vaalikonevastauksissa?

Liitetaulukkoon 10 on valittu kunkin puolueen viiden satunnaisen ehdokkaan ensimmäinen vaalilupaus, jossa mainitaan lapset. Kaikkien puolueiden ehdokkaiden vaalilupauksissa nousee esiin nuorten syrjäytyminen, sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus, koulukiusaamisen ehkäisy ja varhainen puuttuminen.

Puolueiden välillä ei ilmene merkittäviä eroja siinä, miten lapsista puhutaan. Vaalilupauksissa ei juurikaan kiinnitetty huomioita lasten hyvinvoinnin eriarvoisuuteen tai palvelujärjestelmän ongelmakohtiin puuttumiseen.

KUVIO 8. Eduskuntapuolueiden vaali-ohjelmien kokonaissanamäärään suhteutettu lapsiaihteisten lauseiden sanamäärä sekä lasten terveyteen liittyvien lauseiden sanamäärä.

3.7.6 Miten paljon lapsista ja lasten terveydestä puhutaan vaali-ohjelmissa?

Vaali-ohjelmien välillä on suurta rakenteellista eroa, mutta myös niiden pituudet eroavat toisistaan. Sinisten vaali-ohjelman pituus on 590 sanaa ja sosiaalidemokraattien vaali-ohjelman pituus 20 413 sanaa (liitetaulukko 2 ja kuvio 4).

Jotta vaali-ohjelmat olisivat sisällöllisesti vertailukelpoiset, suhteutimme poimittujen lapsiaihteisten lauseiden sanamäärät vaali-ohjelman kokonaissanamäärään (kuvio 8). Lapsiaihteisten lauseiden sanamäärä oli 4–16,5 % vaali-ohjelmien kokonaissanamäärästä, ja lasten terveyteen liittyvien lauseiden sanoja oli 0–1,6 % vaali-ohjelmien kokonaissanamäärästä.

3.8 YHTEENVETO

Tämä osatutkimus selvitti kattavalla vaalikoneaineistolla, kuinka paljon ja miten lapset näkyvät suomalaisessa vaalikeskusteluissa. Nostamme esiin neljä päätulosta:

- Vaalikoneissa on ollut vain yksittäisiä kysymyksiä lapsista ja heidän hyvinvoinnistaan.
- Alle viidenneksen vaalikoneen täyttäneistä ehdokkaista mainitsi lapset vaaliperusteluissa tai kolmessa vaalilupauksessaan vuonna 2019. Vain yksittäiset ehdokkaat mainitsivat lapset ja terveyden samassa yhteydessä.
- Lasten mainitseminen vaalikoneen perusteluissa on yleistynyt: lapset mainittiin useammin 2019 vaalikonevastauksissa kuin aikaisemmissa vastauksissa. Eduskuntavaalien 2015 vaalikoneessa noin 6 prosenttia mainitsee lapset perustelutekstissään, kun taas eduskuntavaalien 2019 vaalikoneessa tämä luku oli 12 prosenttia.
- Vaalilupauksissa, joissa lapset mainitaan, esitetään vähän konkreettisia ehdotuksia lasten hyvinvoinnin edistämiseksi. Lasten mainitseminen liittyy usein huoleen syrjäytymisestä ja koulukiusaamisesta.

Tutkimuksen vaaliaineistohavainnot osoittavat, että lasten terveyteen liittyviä kokonaisuuksia ei käsitellä vaaliohjelmissa välttämättä lainkaan. Huoli lasten hyvinvoinnista on ollut pitkään esillä mediassa (esim. Jallinoja⁴¹) ja siksi onkin yllättävää, miten vähän lapset ovat näkyneet vaalikoneissa.

Poliittisilla keskusteluilla, poliittisilla päätöksillä ja päätösten toimeenpanolla on merkitystä lasten terveyteen ja hyvinvointiin. Vaalikeskustelut vaikuttavat vaalikauden poliittisiin toimiin ja erityisesti hallitusohjelmaan, joka suuntaa vahvasti kulloisenkin hallituksen politiikkaa. Koska lapsilla ei ole äänioikeutta, on olemassa riski, että lapset ja heidän hyvinvointinsa jäävät muun vaalikeskustelun jalkoihin. Tämä on huolestuttavaa. Sillä, kuinka paljon ja miten vaalikeskusteluissa puhutaan lapsista, on merkitystä lasten terveyttä koskeissa politiikkatoimissa. Lapset ovat riippuvaisia julkisista palveluista ja siten poliittisista päätöksistä.

Tärkeä kysymys jatkotutkimuksille on, miksi lapsista ja nuorista puhutaan vain vähän vaalikoneiden keskusteluissa. Esimerkiksi vain hyvin harva mainitsi lapset alkoholituotteiden saatavuuteen liittyvän väitteen yhteydessä.

Tehdyn vaalikoneanalyysin mukaan lapset huomioitiin useammin vuoden eduskuntavaalien 2019 kuin 2015 vaalikoneessa. Tätä havaintoa tukevat muut aineistot näiden vaalien teemoista. Lapset olivat esillä vahvemmin useamman puolueen vaaliteemoissa vuoden 2019 vaaleissa kuin vuoden 2015 vaaleissa. Keskustapuolue on tästä esimerkki. Vuonna 2015 keskustan vaaliohjelman keskeinen teema oli julkistalous⁴², kun taas vuonna 2019 tilaa annettiin paljon lapsiperheille ja tavoitteeksi asetettiin ”maailman lapsiystävällisin maa”⁴³. Muutokset näkyvät myös muiden puolueiden vaaliteemoissa.

Miksi lapsista puhuttiin enemmän vuoden 2019 kuin 2015 eduskuntavaaleissa? Syitä voidaan vain spekuloida. On mahdollista, että merkittäviä tekijöitä voivat olla vuonna 2010 alkaneen syntyvyyden vähentymisen jatkuminen vaalien välillä, huoli lapsiperheiden hyvinvoinnista tai lapsiasioihin liittyvä vaikuttamistyö. Selitys voi olla myös vuoden 2015 vaaliteemojen ainutlaatuisuus. Vuoden 2015 eduskuntavaaleja sävyttivät vahvasti julkistaloutta koskevat huolet, jotka heijastuivat puolueiden vaalilauseisiin (joista esimerkkejä ovat Korjausliike [Kok.], Suomi kuntoon [Kesk.], Suunta Suomelle [SDP], Me korjaamme sen [Vas.]). Vuonna 2019 nämä teemat olivat pienemmässä roolissa, mikä antoi tilaa huomioida lapset paremmin vaaliteemoissa.

4 Vuoden 2021 kuntavaaliehdokkaiden käsitykset lapsimyönteisestä yhteiskunnasta

Itä osallistui Aula Researchin keväällä 2021 kuntavaaleissa ehdolla oleville suunnattuun kyselytutkimukseen kahdella kysymyksellä. Itä osalta tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ehdolla olevien näkemyksiä lapsi- ja tulevaisuusnäkökulmaisesta päätöksenteosta.

Tutkimuksen perusjoukon muodostivat ne 10 571 kuntavaaliehdokasta, jotka oli mahdollista tavoittaa sähköpostitse helmikuun alussa 2021. Perusjoukon Aula Research kokosi puoluetuimistojen kautta sekä keräämällä ehdokkaiden sähköpostiosoitteita julkisista tietolähteistä kyselykutsun lähettämistä varten. Kysely lähetettiin näille 10 571 ehdokkaalle, ja vastausprosentti oli 16. Kysymyksissä, joissa ei erotella vastauksia taustamuuttujien mukaan, on virhemarginaali noin 2,5 prosenttiyksikköä suuntaansa.

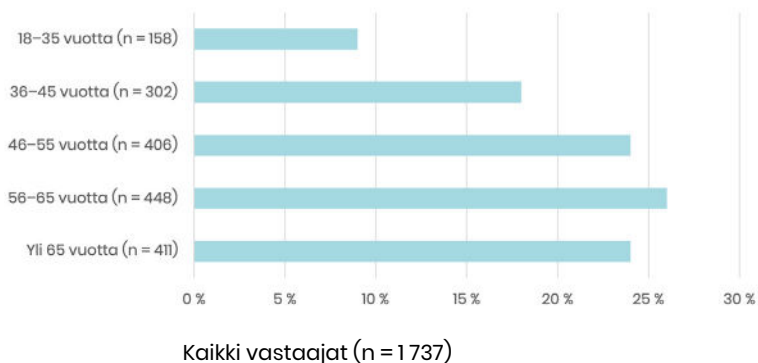
Kuntavaalikyselyn otos kerättiin 9.2.–22.2.2021 sähköisellä kyselyllä, ja kyselyyn vastasi 1 737 kuntavaaliehdokasta eduskuntapuolueista. Kyselyyn osallistui 342 (20 %) kokoomuksen, 336 (19 %) keskustan, 327 (19 %) SDP:n, 229 (13 %) perussuomalaisten, 183 (11 %) vasemmistoliiton, 158 (9 %) vihreiden, 130 (7 %) kristillisdemokraattien ja 33 (2 %) RKP:n ehdokasta. Koska kyselyn toteuttamisen aikaan ei kuntavaalien ehdokasasettelu ollut vielä päättynyt, painotettiin vastaukset vastaamaan puolueiden saamaa ääniosuutta vuoden 2017 kuntavaaleissa: kokoomus 20,7 prosenttia, SDP 19,4 prosenttia, keskusta 17,5 prosenttia, vihreät 12,5 prosenttia, perussuomalaiset 8,8 prosenttia, vasemmistoliitto 8,8 prosenttia, RKP 4,9 prosenttia ja kristillisdemokraatit 4,1 prosenttia.

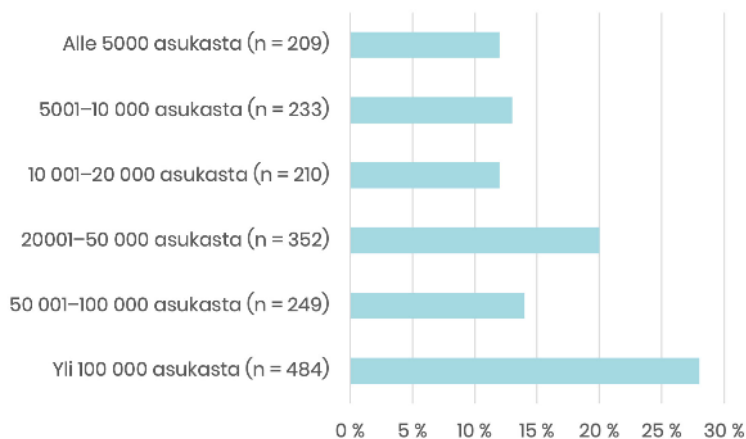
Vastaajista 41 prosenttia oli naisia ja 59 prosenttia miehiä. Vastaajien ikäjakauma on esitetty kuviossa 9. Kuten kuvioista näkyy, on vastaajien suurin ikäryhmä 56–65-vuotiaat. Alle 35-vuotiaita vastaajia oli yhdeksän prosenttia.

Analysoimme vastaajien kotikunnan kokoa, ja tulos oli seuraava (kuvio 10). Suurin osa vastaajista, 28 prosenttia, oli ehdolla suurissa kaupungeissa (yli 100 000 asukasta), keskiuurista kunnista (20 000–50 000 asukasta) 20 prosenttia, ja alle 5 000 asukkaan kunnista vastaajia oli ehdokkaana 12 prosenttia.

Maakunnittain tarkasteltuna nähdään (kuvio 11), että suurin osa vastaajista oli ehdolla Uudellamaalla (24 %). Varsinais-Suomessa, Pirkanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla oli vastaajista ehdolla noin 10 prosenttia ja muissa maakunnissa viisi prosenttia tai vähemmän.

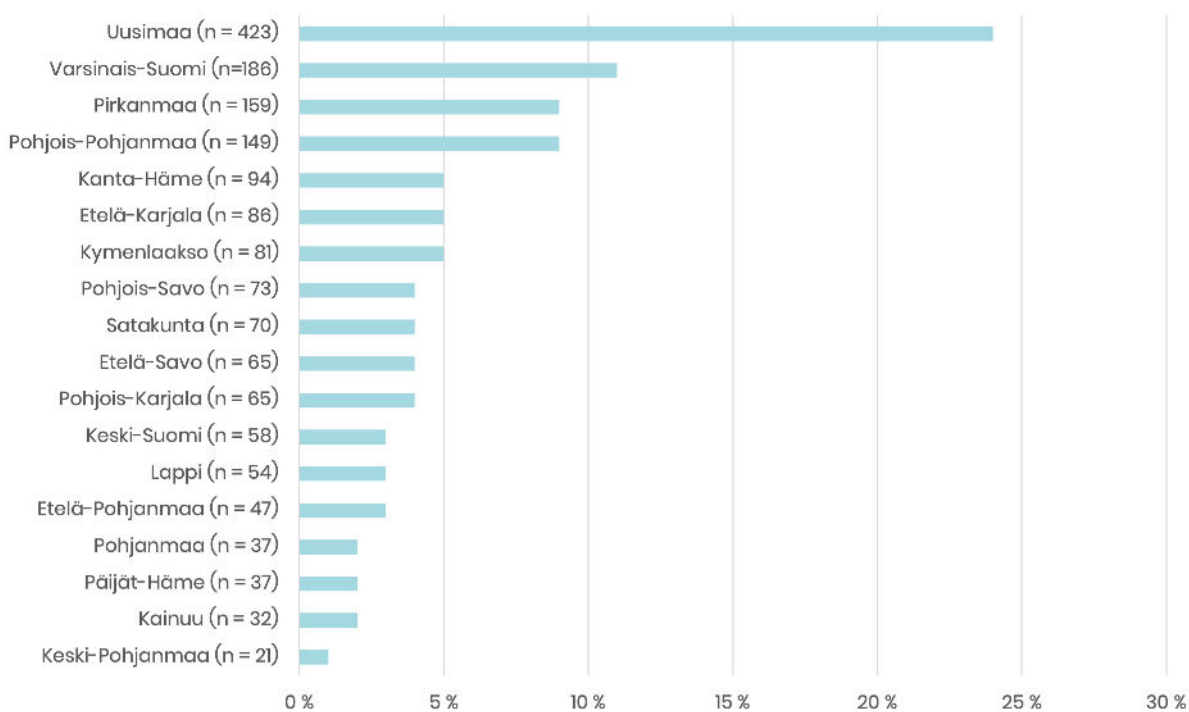
KUVIO 9. Vastaajan ikä.

Kaikki vastaajat (n = 1737)

KUVIO 10. Vastaajan kunnan koko.

Kaikki vastaajat (n = 1737)

KUVIO 11. Vastaajan asuinmaakunta.

TULOKSET

Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön Aula Researchiltä tilaama kyselytutkimus koostui kahdesta asenneväittämästä, jotka liittyivät lapsi- ja tulevaisuusnäkökulmaiseen päätöksentekoon. Väittämät olivat seuraavat:

1. Kaikessa kunnallisessa päätöksenteossa pitää aina ottaa huomioon vaikutukset lasten hyvinvointiin.
2. Kaikkia kunnassa tehtäviä päätöksiä tulee aina tarkastella tulevien sukupolvien näkökulmasta.

Vastaus tuli ilmoittaa asteikolla yhdestä seitsemään, jossa 7 = täysin samaa mieltä, ja 1 = täysin eri mieltä.

Kun tarkastellaan kaikkien kyselyyn vastanneiden vastauksia ensimmäiseen väittämään, näemme, että 50 prosenttia vastaajista oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa (kuvio 12). Täysin samaa mieltä olevien osuus pienenee 41 prosenttiin toisen väittämän osalta (kuvio 12). Vastaajista vain muutama (0,4 %) oli täysin eri mieltä ensimmäisen väittämän kanssa, samoin toisen (0,3 %).

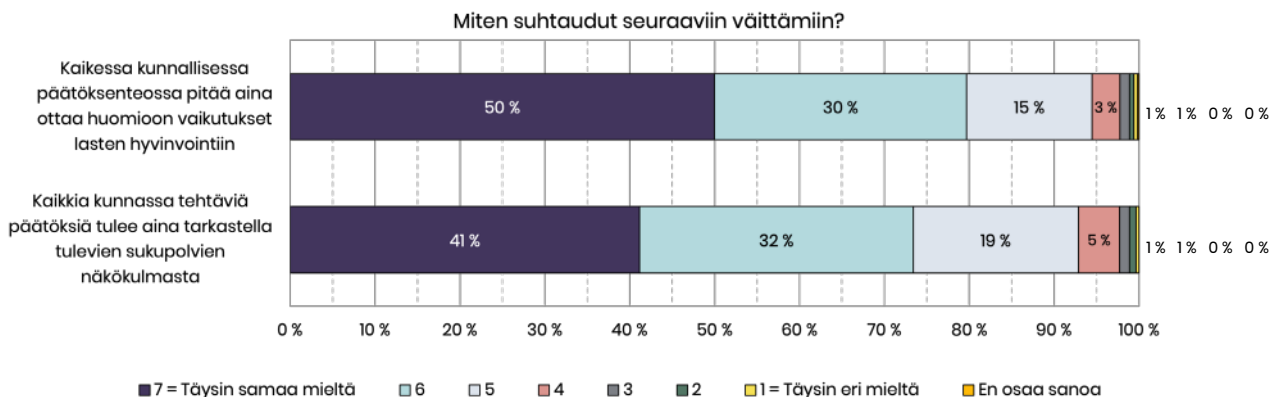
Kun tarkastellaan vastauksia ensimmäiseen väittämään puolueittain, nähdään (kuvio 13), että eniten samanmielisiä väittämän kanssa esiintyi vihreiden ehdokkaissa (täysin samaa mieltä 71 %), toiseksi eniten kristillisdemokraattien (62 %), vasemmistoliiton (63 %) ja SDP:n (56 %) ehdokkaissa. Vähiten väittämän kanssa täysin samanmielisiä esiintyi perussuomalaisten ehdokkaiden joukossa (39 %). Tulokset on järjestetty kuvioon keskiarvon mukaan (1–7) siten, että suurimman kokonaiskeskiarvon antanut puolue eli eniten samaa mieltä olevat ovat ylimpänä.

Myös toisen väittämän kanssa eniten täysin samaa mieltä olevia oli vihreiden ehdokkaissa (68 %) ja toiseksi eniten vasemmistoliiton ehdokkaissa (47 %). Vähiten toisen väittämän kanssa täysin samaa mieltä olevia ehdokkaita oli RKP:n (24 %), perussuomalaisten (32 %) ja keskustan (32 %) ehdokkaissa (kuvio 14).

Kun tarkastellaan vastauksia suhteessa ehdokkaan kotikunnan kokoon, nähdään, että myönteisimmin ensimmäiseen väittämään suhtautuivat suurissa kaupungeissa ehdolla olevat (58 % täysin samaa mieltä) ja vähiten samaa mieltä väittämän kanssa olivat pienten kuntien ehdokkaat (37 % täysin samaa mieltä) (kuvio 15).

Myös toisen väittämän kanssa täysin samaa mieltä olevia ehdokkaita oli eniten suurissa kaupungeissa (49 %) ja vähiten pienissä kunnissa (28 %). Kuten kuvio 16 esittää, mitä isompi kunnan koko, sitä useampi ehdokas oli täysin samaa mieltä toisen väittämän kanssa.

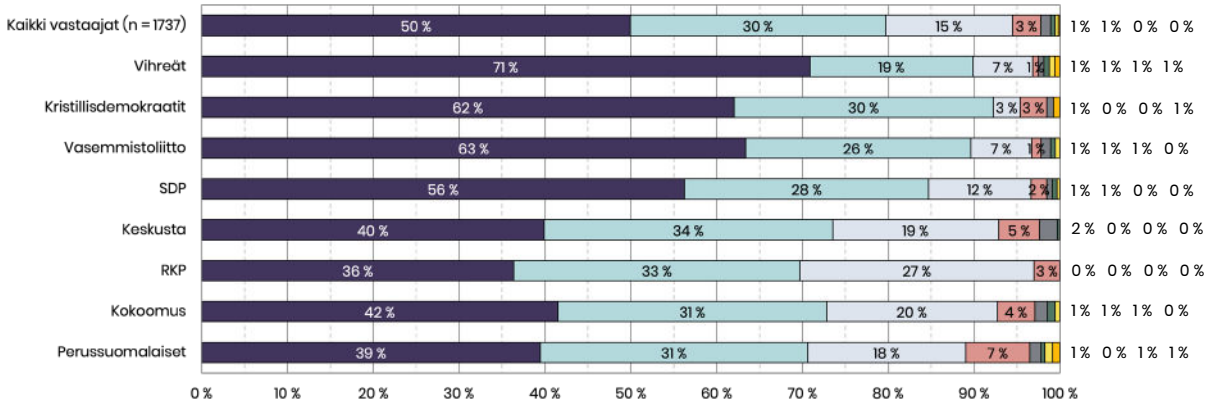
Kun tarkasteltiin vastauksia molempiin väittämiin sukupuolittain ja eri ikäryhmissä, havaittiin selkeitä eroja. Nais ehdokkaista 62 prosenttia oli täysin samaa mieltä ensimmäisen väittämän kanssa, kun taas miehistä täysin samaa mieltä oli 42 prosenttia. Ikäryhmittäin tarkasteltuna eniten samaa mieltä ensimmäisen väittämän kanssa olivat 36–45-vuotiaat (60 %) ja vähiten 56–65-vuotiaat ehdokkaat (43 %) (kuvio 17). Tämä on yhdenmukainen havainto aiemmin tässä raportissa esitettyjen havaintojen kanssa, jotka koskevat some-aineistoa ja vaalikoneaineistoa.

KUVIO 12. Kaikkien vastaajien vastaukset molempiin asenneväittämiin.

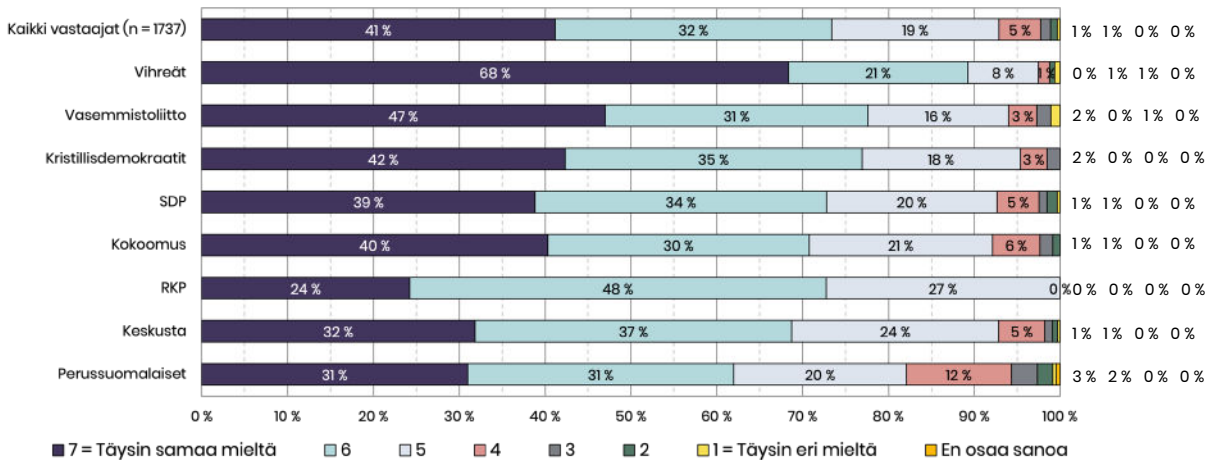

Kaikessa kunnallisessa päätöksenteossa pitää aina ottaa huomioon vaikutukset lasten hyvinvointiin

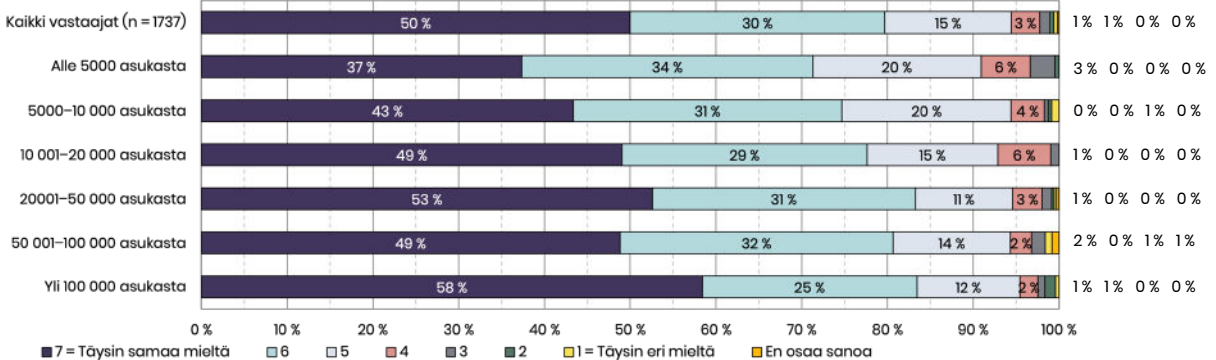
KUVIO 13. Vastaukset puolueittain ensimmäiseen väittämään, päätöksenteon vaikutukset lasten hyvinvointiin.

Kaikkia kunnassa tehtäviä päätöksiä tulee aina tarkastella tulevien sukupolvien näkökulmasta

KUVIO 14. Vastaukset puolueittain toiseen väittämään, tulevien sukupolvien näkökulma päätöksenteossa.

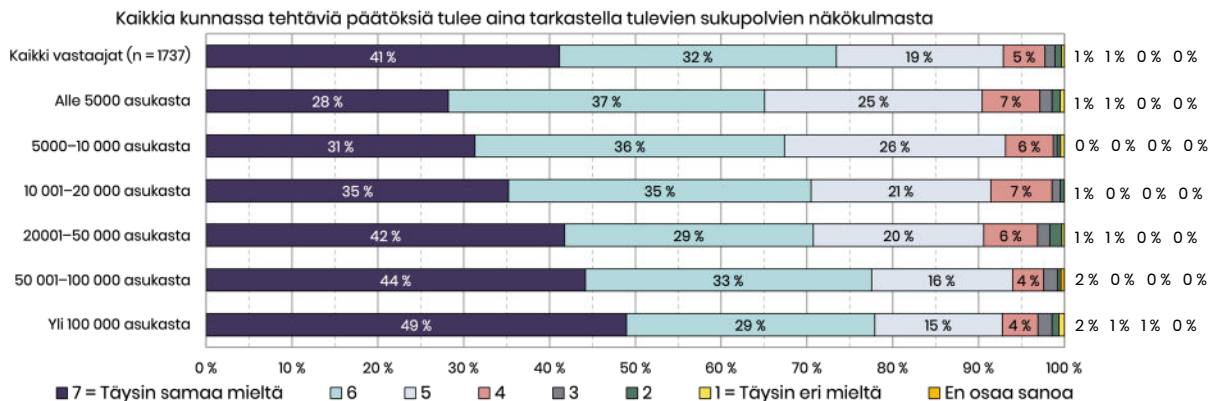
Kaikessa kunnallisessa päätöksenteossa pitää aina ottaa huomioon vaikutukset lasten hyvinvointiin

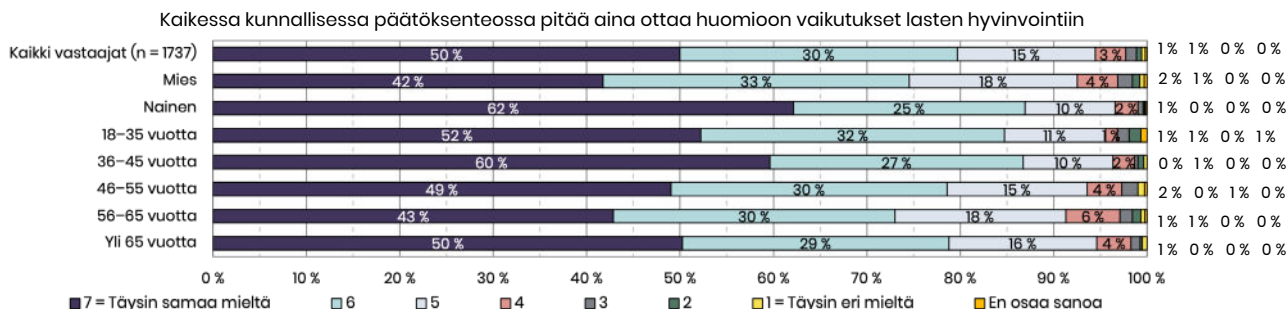
KUVIO 15. Vastaukset kotikunnan koon mukaan ensimmäiseen väittämään, päätöksenteon vaikutukset lasten hyvinvointiin.

Toisen väittämän kanssa täysin samaa mieltä oli ehdokkaista harvempi kuin ensimmäisen väittämän kanssa (väittämä 1: 50 % ja väittämä 2: 41 %). Naisista toisen väittämän kanssa täysin samaa mieltä oli 52 prosenttia ja miehistä 33 prosenttia. Ikäluokittain tarkasteltuna eniten täysin samanmielisiä ehdokkaita väittämän kaksi osalta havaittiin nuorimmissa ehdokkaissa (18–35-vuotiaat), 61 prosenttia, ja vähiten vanhimmissa ikäluokassa (yli 65-vuotiaat), 31 prosenttia (kuvio 18).

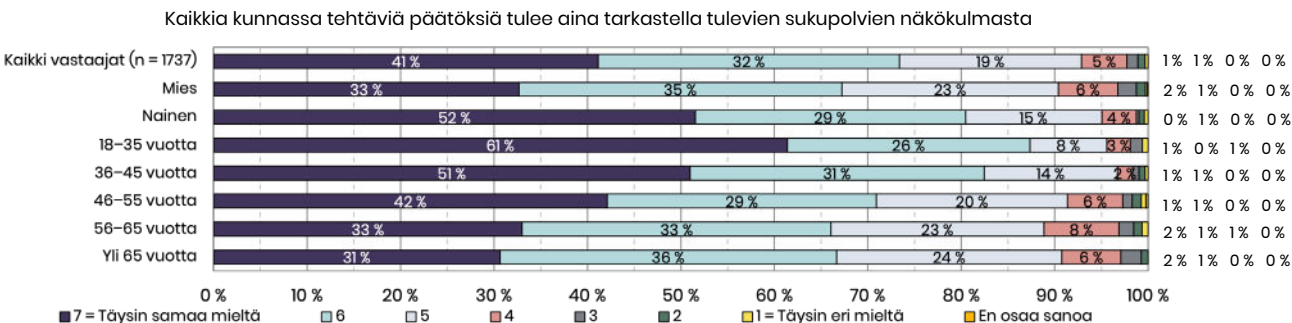
Yhteenvetona voidaan todeta, että kuntavaalien 2021 ehdokkaista myönteisimpiä lapsi- ja tulevaisuusnäkökulmaiselle päätöksenteolle olivat suurien kaupunkien nuoret naisehdokkaat. Puolueiden välisiä eroja havaittiin myös siten, että eniten täysin samanmielisiä esitettyjen väittämien kanssa oli vihreiden, vasemmistoliiton, kristillisdemokraattien ja SDP:n ehdokkaissa.

KUVIO 16. Vastaukset kotikunnan koon mukaan toiseen väittämään, tulevien sukupolvien näkökulma päätöksenteossa.

KUVIO 17. Vastaukset sukupuolen ja iän mukaan ensimmäiseen väittämään, päätöksenteon vaikutukset lasten hyvinvointiin.

KUVIO 18. Vastaukset sukupuolen ja iän mukaan toiseen väittämään, tulevien sukupolvien näkökulma päätöksenteossa.

5 Synteesi

Tässä tutkimusraportissa hyödynnettiin neljää hyvin erilaista aineistoa – sosiaalisen median kirjoittelua, vaalikonevastauksia, vaaliohjelmia ja asenneväittämiä – ja selvitettiin, missä roolissa lapset ovat vaaleissa. Aineistoista nousi toisiaan tukevia ja täydentäviä havaintoja. Seuraavassa kiteytämme osatutkimusten päähavainnoista.

Päähavainnot some-aineiston analyysin perusteella

- Lapsiteema on mukana vain noin kahdessa prosentissa kaikista kuntavaaliehdokkaiden tviiteistä.
- Naisehdokkaat tviittaavat lapsista noin kaksi kertaa enemmän kuin miesehdokkaat.
- 31–50-vuotiaat ehdokkaat tviittaavat lapsista useammin kuin sitä nuoremmat ja vanhemmat ehdokkaat.
- Vakiintuneista puolueista vihreiden, vasemmistoliiton ja kristillisdemokraattien edustajat tviittaavat lapsista ahkerimmin.
- Lapsiteemasta tviittaavat kuntavaaliehdokkaat voidaan jäsentää neljään puhujaposition: lapsiasian priorisointi, lapsiasialla performointi, lapsiasialla politikointi ja lapsiasialla panikointi.

Päähavainnot vaalikone- ja puolueohjelma-aineiston analyysin perusteella

- Vaalikoneissa on ollut vain yksittäisiä kysymyksiä lapsista ja heidän terveydestään ja hyvinvoinnistaan. Tämä heijastelee puolueohjelmia.
- Alle viidennes vaalikoneen täyttäneistä ehdokkaista mainitsi lapsiin liittyvän sanan valintaperusteluissaan tai kolmessa vaalilupauksessaan vuonna 2019. Vain muutamat ehdokkaat mainitsivat lapsiin ja terveyteen liittyvät asiasanat samassa yhteydessä.
- Lasten mainitseminen ehdokkaiden perusteluissa on yleistynyt eduskuntavaalien 2015 ja 2019 vaalikoneiden välillä. Erot avovastausten pituuksissa voivat rajoittaa eri vaalien vastausten vertailukelpoisuutta.
- Vaalilupauksissa, joissa lapset mainittiin, esitettiin vähän konkreettisia ehdotuksia lasten hyvinvoinnin edistämiseksi. Lasten mainitseminen liittyy usein huoleen syrjäytymisestä ja koulukiusaamisesta.

Päähavainnot alkuvuodesta 2021 tehdystä kuntavaaliehdokaskyselystä

- Myönteisimpiä lapsi- ja tulevaisuusnäkökulmaiselle päätöksenteolle olivat suurien kaupunkien nuoret naisehdokkaat.
- Vihreiden, vasemmistoliiton, kristillisdemokraattien ja SDP:n ehdokkaat olivat myönteisimpiä lapsi- ja tulevaisuusnäkökulmaiselle päätöksenteolle.

Suomi on ratifioinut lasten oikeuksien sopimuksen, ja periaatteellisena mallina on lapsivaikutusten järjestelmällinen arviointi kaikessa päätöksenteossa. Lapset, heidän hyvinvointinsa ja terveytensä, nousevat vaalikeskustelussa kuitenkin esille harvoin.

Tämän tutkimuskokonaisuuden (ehdokkaiden tviitit, vaalikone, puolueohjelmat, kaksi kysymystä kuntavaaliehdokkaille) perusteella lapset ja lasten terveys näkyvät hyvin niukasti julkisuudessa vaalien yhteydessä käydyissä keskusteluissa, joskin lievää kasvua on havaittavissa.

Lapsilla ja nuorilla näyttää olevan vähän puolestapuhujia: he ja heidän asiansa eivät juuri näy puolueohjelmissa. Jotta tulevaisuutta voidaan tehdä, on lasten ja nuorten näkyvyyttä kasvatettava.

Vaalikoneiden kysymysten laatijoilla ja vaalikoneiden ylläpitäjillä on erinomainen mahdollisuus nostaa lasten asiat keskusteluun – ja vaalikeskusteluiden moderoinnilla ns. tuhannen taalan paikka käydä tätä keskustelua.

Lapset olisi otettava puolueiden ohjelmien keskeiseksi toimijaryhmäksi. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että lapsia kuullaan ja osallistetaan puolueohjelmien valmisteluvaiheessa.

2 Kuntavaaliehdokkaiden 2017 lapsipuhe Twitterissä ja sen suhde muihin keskusteluteemoihin: Liitetaulukot

LIITETAULUKKO 1. Perustarpeiden teemat, alateemat ja tyypilliset puheenaiheet.

Teema	Alateema	Tyypilliset puheenaiheet
Varhaiskasvatus ja päivähoito		
	Valinnanvapaus	• Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden puolesta ja sitä vastaan • Pienille lapsille koti on paras hoitopaikka • Yksityinen päivähoito ei ole huono • Vaihtoehtoja lasten hoitamiseksi • Vähiten hoidossa ovat ne lapset, joiden perheissä eniten ongelmia
	Laatu	• Päivähoito ei ole vain sijoituspaikka • Varhaiskasvatus tukee lapsen persoonallisuuden kasvua • Päiväkodeissa on ylisuuret ryhmät • Lapsen kokopäiväinen hoito voi olla lapselle raskasta
	Hoiva	• Hyvä päivähoitopaikka voi korvata osan kotona tapahtuvasta laiminlyönnistä • Päivähoidossa odottaa lämmin syli • Pienet lapset eivät tarvitse kasvattamista vaan huolenpitoa ja läsnäoloa
Koulunkäynti		
	Oppiminen	• Jokainen lapsi ansaitsee hyvän koulutuksen • Lapset saavat peruskoulusta hyvät eväät • Lapsilla on yksilölliset opiskelutaidot • Erityistä tukea tarvitsevien lisäksi on huomioitava erityislahjakkaat lapset
	Turvallisuus	• Lapsilla on oikeus turvalliseen koulumatkaan • Lapsen tulisi saada olla koulussa oma itsensä • Homekouluissa ei ole turvallista opiskella • Lapsilla on oikeus lähikouluun
	Resurssit	• Sopivat lapsikoot luokissa • Kouluille on saatava lisää resursseja havaita lapsiin kohdistuva väkivalta • Koulunkäyntiavustajista on pulaa
Lapsiperheiden talous		
	Tasa-arvo	• Maksuton varhaiskasvatus palvelee tasa-arvoa • Maksuton varhaiskasvatus tulee yhteiskunnalle kalliiksi • Pienituloisten lapset hyötyvät varhaiskasvatuksesta • Varhaiskasvatus tasoittaa eroja • Lapset, jotka eniten tarvitsisivat varhaiskasvatusta, eivät pääse sen piiriin • Päätyöläisen lapsellakin oltava oikeus varhaiskasvatukseen • Vain varakkaiden lapsilla on mahdollisuus opiskella
	Köyhyys	• Ylisukupolvinen köyhyys tulee yhteiskunnalle kalliiksi • Kouluruoka voi olla lapsen ainoa ateria • Lasten ruokkiminen toimeentulotuella ei ole hyvinvointiyhteiskunnan tunnusmerkki • Kannustinloukut estävät taloudellisen tilanteen parantamista • Lapsilisien korvaaminen verovähennyksillä on eriarvoistavaa
	Säästäminen	• Lasten pahoinvointi maksaa • Lasten palveluista ei kannata säästää • Lapsiin kohdistuvat leikkaukset lyhytnäköisiä • Lapsiin panostaminen on investointi • Lasten elämän ei pidä olla yhtä "kikyä"

Lasten terveys		
	Fyysinen terveys	• Lasten lihavuudesta on tulossa merkittävä terveysongelma • Terveellinen ruokavalio on tärkeää lapsen kasvuille • Lasten rokottaminen on vanhempien kansalaisvelvollisuus • Neuvolapalveluiden laadusta on huolehdittava
	Psyykinen terveys	• Lasten mielenterveyspalveluihin tarvitaan lisää resursseja • Ehkäisevät ja matalan kynnyksen palvelut ovat tärkeitä • Lasten levottomuus ja erilainen oireilu on lisääntynyt

LIITETAULUKKO 2. Sosiaalisten suhteiden teemat, alateemat ja tyypilliset puheenaiheet

Teema	Alateema	Tyypilliset puheenaiheet
Perheet ja vanhemmuus		
	Perheiden monimuotoisuus	• Perheiden monimuotoisuus on syytä huomioida palveluissa • Monella lapsella on kaksi kotia • Tasa-arvoinen avioliittolaki on myös lapsen etu • Homoavioliitot ovat uhka lapsen kehitykselle • Lapsi ei kyseenalaista kahta äitiä tai isää • Sateenkaariperheiden lapset voivat hyvin
	Vastuullinen vanhemmuus	• Lapsen kasvatusta on ihmisen tärkein tehtävä • Vanhempien tehtävä on opettaa lapsille yhteiskunnassa toimimista ja ihmissuhteissa käyttäytymistä • Lapsille on löydettävä aikaa • Molemmilla vanhemmilla on vastuunsa • Vanhemmilla on erityisasema lapsen elämässä • Lapsi tarvitsee sekä äidin että isän • Lapsella on oikeus tavata vanhempiaan • Rajat ovat rakkautta • Lapsia ei pidä kasvattaa pumpulissa • Lapsi voi hyvin rakastavassa perheessä
	Kodin erityisyys	• Lapsen paras paikka on kotona vanhempien kanssa • Vanhemmilla on oltava oikeus kasvatusasioissa • Koti on lapselle myös oppimisympäristö
	Perheiden ongelmat	• Lasten kasvatusvastuu on hukassa • Vanhempien päihde- ja muut ongelmat heijastuvat lapsiin • Työn ja perhe-elämän yhdistäminen on haasteellista • Maahanmuuttajataustaisilla perheillä on erityisiä vaikeuksia
Lasten aikuissuhteet		
	Aikuisten rooli	• Aikuisten hyvät ja huonot tavat siirtyvät lapsille • Yksikin hyvä aikuissuhde voi pelastaa lapsen • Aikuisten on kitkettävä kiusaaminen
	Yhteisöllisyys	• Lapsille on luotava turvallinen ympäristö kehittyä • Aikuisten tehtävänä on opettaa arvoja • Kaikki lapset ovat lapsiamme • Liian suljetut yhteisöt eivät ole hyviä kasvu ympäristöjä
	Huolenpito	• Liian moni lapsi on joutunut elämään väkivallan ja alkoholin varjossa • On helpompaa kasvattaa ehjiä lapsia kuin korjata rikkinäisiä aikuisia • Lapset ovat haavoittuvaisia
Kaverisuhteet		
	Sosiaaliset taidot	• Lapsen hyvinvointi kasvaa ihmissuhteissa • Lapset ovat päivähoitossa ja koulussa myös toistensa vuoksi
	Yksinäisyys	• Lapsella on oltava oikeus kuulua joukkoon • Liian moni lapsi on vailla yhtään ystävää • Lapset osaavat olla toisilleen julmia

LIITETAULUKKO 3. Itsensä toteuttamisen teemat, alateemat ja tyypilliset puheenaiheet.

Teema	Alateema	Tyypilliset puheenaiheet
Lasten harrastukset		
	Harrastustakuu	• Harrastus on lapselle voimavara • Harrastuksen parissa lapselle voi syntyä onnistumisen kokemuksia • Harrastaminen ei saa estyä taloudellisten seikkojen vuoksi • Harrastamisesta voi tulla myös rasite
	Liikkumattomuus	• Liikkuva koulu on hyvä konsepti • Tietokonepelien pelaaminen on vähentänyt lasten liikkumista • Vanhemmat kuljettavat lapsiaan autolla liikaa harrastuksiin ja kouluun
Lapsuuden ainutkertaisuus		
	Yksilöllisyys	• Lapset ovat yksilöitä • Lapsella on oltava oikeus ilmaista itseään • Lapselle on sallittava myös yksityisyys • Lapsia ei pidä lokeroida eikä asettaa valmiisiin muotteihin • Lapsen on saatava myös epäonnistua • Lapset eivät ole asiakkaita • Lasta ei voi arvottaa rahassa
	Leikki	• Lapsen kuuluu saada leikkiä • Lapsuutta ei pidä lyhentää • Digilaitteet rikastuttavat lasten leikkejä • Digilaitteet köyhdyttävät lasten leikkejä • Lasten luontosuhde on heikentynyt
	Tuki	• Lapsille lukeminen ja laulaminen kehittävät lasten tunnetaitoja • Lapsia on kehitettävä ja kannustettava • Lapsen itsetunnon kasvattaminen on tärkeää • Sukupuolisensitiivinen kasvatus • Lapsilla on erilainen aikakäsitys
Lasten osallisuus		
	Lapsinäkökulma päätöksenteossa	• Lapsiperheet ovat olleet puheista huolimatta politiikan pelinappuloita • Vanhemmille on annettava ääni myös lasten puolesta • Lapsivaikutusarviointi on syytä tehdä kaikessa päätöksenteossa • Lapsiystävällisessä kunnassa kysytään ja kerätään lasten mielipiteitä • Lapsiin panostaminen kertoo arvoista
	Kokemus-asiantuntijuus	• Lapsia kuullaan, mutta ei kuunnella • Lapsiin ei pidä suhtautua toiminnan kohteina vaan aktiivisina toimijoina • Lapset tuntevat oman elämänsä parhaiten • Totuus tulee lapsen suusta
	Tulevaisuus	• Nyt tehtävät päätökset vaikuttavat lastemme elämään pitkään • Vaaleissa on kysymys lasten tulevaisuudesta • Lapsistamme näemme huomenna, mikä on ollut tärkeää tänään • Lapsemme kärsivät ilmastonmuutoksesta • Emme voi jättää velkaa lapsillemme

3 Vaalikoneet ja puolueiden vaaliohjelmat: miten lasten terveys ja hyvinvointi näkyvät: Liitetaulukot ja -kuviot

LIITETAULUKKO 1. Analysoidut vaalikoneiden avovastaukset.

Väite tai kysymys	Saatavilla olevat vuodet
<i>"Miksi juuri sinut kannattaisi valita?"</i>	Eduskuntavaalit (EK) 2015, Kuntavaalit 2017, EK 2019
Kolme vaalilupautasi	EK 2015, Kunta 2017, EK 2019
<i>"Viinit ja vahvat oluet pitää saada ruokakauppoihin." / "Mietojen viinien ja vahvojen oluiden myynti ruokakaupassa sallitaan."</i>	EK 2015, EK 2019

LIITETAULUKKO 2. Puolueiden vaaliohjelmien sanamäärä sekä lapsi ja terveys -aiheisten lauseiden sanamäärä.

Puolue	Sanoja	Lapsi ja terveys	%-osuus
Kansallinen Kokoomus	2 287	30	1,3
Perussuomalaiset	783	0	0
Sininen tulevaisuus	590	0	0
Vasemmistoliitto	5 193	18	0,3
Vihreä liitto	3 226	16	0,5
Suomen Sosialidemokraattinen puolue	20 413	209	1
Suomen Keskusta	4 005	55	1,4
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	5 235	7	0,1
Suomen Kristillisdemokraatit (KD)	4 813	32	0,7
Liike Nyt	1 279	21	1,6

LIITETAULUKKO 3. Eduskuntavaalien 2015 vaalikoneen maanlaajuiset väitteet. Lisäksi vaalikone sisälsi viisi aluekohtaista väitettä. Lapsia tai perheitä koskevat väitteet on merkitty sinisellä.

Suomessa on liian helppo elää sosiaaliturvan varassa.
Kaupan ja muiden liikkeiden aukioloajat on vapautettava.
Suomessa on siirryttävä perustuloon, joka korvaisi nykyisen sosiaaliturvan vähimmäistason.
Työntekijälle on turvattava lailla minimityöaika.
Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa pitää lyhentää.
Euron ulkopuolella Suomi pärjäisi paremmin.
Ruoan verotusta on varaa kiristää.
Valtion ja kuntien taloutta on tasapainotettava ensisijaisesti leikkaamalla menoja.
Lapsilisiä on korotettava ja laitettava verolle.
Suomella ei ole varaa nykyisen laajuisiin sosiaali- ja terveystalouteen.
Nato-jäsenyys vahvistaisi Suomen turvallisuuspoliittista asemaa.
Suomeen tarvitaan enemmän poliiseja.
Maahanmuuttoa Suomeen on rajoitettava terrorismin uhan vuoksi.
Venäjän etupiiripolitiikka on uhka Suomelle.
Verkkovalvonnassa valtion turvallisuus on tärkeämpää kuin kansalaisten yksityisyyden suoja.
Suomen on osallistuttava Isisin vastaiseen taisteluun kouluttamalla Irakin hallituksen joukkoja.
Parantumattomasti sairaalla on oltava oikeus avustettuun kuolemaan.
Terveys- ja sosiaalipalvelut on tuotettava ensisijaisesti julkisina palveluina.
Viranomaisten pitää puuttua lapsiperheiden ongelmiin nykyistä herkemmin.
Vanhuksen ja hänen omaistensa vastuuta hoitokustannuksista on lisättävä.
Kansalaisten oikeus terveystalouteen on tärkeämpää kuin kuntien itsehallinto.
Ilmastomuutoksen hillitseminen pitää asettaa teollisuuden kilpailukykyyn edelle.
Geenimuunneltu ruoka on turvallista ihmiselle ja ympäristölle.
Suomen pitää ottaa suurempi vastuu EU:n alueelle tulevista turvapaikanhakijoista.
On aika luopua ajatuksesta, että koko Suomi on pidettävä asuttuna.
Peruskoulun opetusryhmien koko on rajattava lailla esimerkiksi 20 oppilaaseen.
Suomen Nato-jäsenyydestä on järjestettävä kansanäänestys.
Hyväksytään periaatepäätös uuden ydinvoimalaitosyksikön rakentamisesta.
Tuloveroa alennetaan tasaisesti kaikissa tuloluokissa talouden elvyttämiseksi.
Edellisen eduskunnan hyväksymä lainmuutos samaa sukupuolta olevien avioliiton sallimisesta peruutetaan.
Mietojen viinien ja vahvojen oluiden myynti ruokakaupassa sallitaan.
Ruotsin kielen opiskelu muutetaan vapaaehtoiseksi.
Jokeri-kysymys: Vaalilupauksista täytyy pitää kiinni.

LIITETAULUKKO 4. Kuntavaalien 2017 vaalikoneen maanlaajuiset väitteet. Lisäksi vaalikone sisälsi viisi aluekohtaista väitettä. Lapsia tai perheitä koskevat väitteet ovat merkitty sinisellä.

Nuoret on velvoitettava jatko-opintoihin tai työharjoitteluun suoraan peruskoulun jälkeen.
Kuntien tulee tarjota lasten päivähoidon varhaiskasvatus ilmaiseksi kaikille lapsille.
Kouluissa pitää olla vähintään kerran viikossa kasvisruokapäivä.
Kunnan tulee tukea kulttuuria antamalla tilojaan ilmaiseksi yhdistysten käyttöön.
Koulujen opetusryhmät ovat jo niin isoja, että oppiminen häiriintyy.
Vanhuksilla on oltava oikeus palvelukotipaikkaan, koska nykyinen kotihoito ei ole riittävää.
Nykyisten kuntatyöntekijöiden työpaikat on turvattava sote-uudistuksessa.
Sosiaali- ja terveyspalveluiden toimivuus on tärkeämpää kuin sijainti.
Kunnallisten terveyspalveluiden yksityistäminen tuo palveluihin tehokkuutta ja säästää kustannuksia.
Avohoidon suosiminen mielenterveystyössä luo turvattomuuden tunnetta.
Kuntaveroa voidaan laskea roimasti, koska suuri osa tehtävistä siirtyy maakuntahallinnolle.
Rakentamista on nopeutettava kansalaisten valitusoikeutta rajoittamalla.
Yksityisautoilijoita suositetaan liikaa kaavoitusratkaisuisa.
Kunnan pitää tukea yrityksiä tarjoamalla niille halpoja tontteja.
Ympäristö- ja luontoarvoista voidaan joustaa, jos siten voidaan lisätä työpaikkoja.
Oman kuntani tulee ottaa vastaan Suomesta turvapaikan saaneita.
Kirjastojen palveluista voisi periä vuosimaksun.
Tulorajat kunnan vuokra-asunnoista on poistettava.
Kuntani käyttää liikaa rahaa urheilupaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.
Jokaisen pitää päästä palveluiden äärelle joukkoliikenteellä.
Ennen ei ollut paremmin – suomalaisen elämäntavan muutokset ovat olleet hyvästä.
Tarvitsemme vahvaa johtajuutta, joka voi korjata ongelmat ilman tarvetta kompromisseille.
Lasten on tärkeämpää olla uteliaita ja itsenäisiä kuin hyvin käyttäytyviä ja tottelevaisia.
Pohjimmiltaan elämässä vallitsee resurssi- ja valtakilpailu, jossa ei pärjää ilman taistelua.
Yhteiskunnassamme olisi vähemmän ongelmia, jos ihmisiä kohdeltaisiin tasa-arvoisemmin.
Suomessa kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet rikkauteen ja onneen.

LIITETAULUKKO 5. Eduskuntavaalien 2019 vaalikoneen väitteet. Lisäksi vaalikone sisälsi 5 aluekohtaista väitettä sekä väitteitä, jotka esitettiin vain ehdokkaille, ei äänestäjille. Lapsia tai perheitä koskevat väitteet on merkitty sinisellä.

Suomen pitää olla edelläkävijä ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa, vaikka se aiheuttaisi suomalaisille kustannuksia.
Suomen ei pidä kiirehtiä kieltämään uusien bensa- ja dieselautojen myyntiä.
Valtion pitää ohjata suomalaiset syömään vähemmän lihaa esimerkiksi verotuksen avulla.
Metsiä hakataan Suomessa liikaa.
Kun valtion menoja ja tuloja tasapainotetaan, se on tehtävä mieluummin menoja karsimalla kuin veroja kiristämällä.
Sosiaaliturvaa tulee kehittää niin, että osa nykyisistä tuista korvataan kaikille työikäisille maksettavalla, vastikkeettomalla perustulolla.
Euron ulkopuolella Suomi pärjäisi paremmin.
Sosiaali- ja terveyspalvelut on tuotettava ensisijaisesti julkisina palveluina.
Vanhustenhoidon ulkoistamista yksityisille toimijoille tulee lisätä.
Parantumattomasti sairaalla on oltava oikeus eutanasiaan.
Sukupuolen korjaamisen tulee olla mahdollista myös alle 18-vuotiaille.
Viinit ja vahvat oluet pitää saada ruokakauppoihin.
Perhevapaita pitää uudistaa niin, että vapaat jakautuvat tasan vanhempien kesken.
Oppivelvollisuus pitää ulottaa myös ammatilliseen koulutukseen ja lukioon.
Koulujen kesälomia tulee siirtää kahdella viikolla niin, että ne alkavat kesäkuun puolivälissä ja päättyvät elokuun lopulla.
Korkeakoulujen määrää pitää vähentää ja vapautuneet voimavarat käyttää huippuopetukseen ja -tutkimukseen.
Maahanmuuttajien määrän kasvu on lisännyt turvattomuutta Suomessa.
Sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittaminen vaatii työperäisen maahanmuuton merkittävää lisäämistä.
Nato-jäsenyys vahvistaisi Suomen turvallisuuspoliittista asemaa.
Vihapuhe tulee määritellä ja asettaa rangaistavaksi rikoslaissa.
Perinteiset arvot ovat hyvän elämän perusta.
Suomessa tarvitaan nyt koviakin keinoja järjestyksen ja tavallisten ihmisten puolustamiseksi.
On oikein, että yhteiskunnassa jotkut ryhmät ovat paremmassa asemassa kuin toiset.
Suomen lakien pitäisi nykyistä vapaammin antaa ihmisten tehdä omat ratkaisunsa ja kantaa niiden seuraukset.
Poliitikon velvollisuus on ennen kaikkea ajaa omien äänestäjiensä etuja.

LIITETAULUKKO 6. Prosenttiosuudet kaikista vastanneista, jotka mainitsevat lapsiaiheiset hakusanat vaalikonevastauksen kysymyksessään. (Puuttuvia vastauksia ei ole huomioitu prosenttiosuuksien laskennassa.) Ehdokkaiden vastaukset. Sulkeissa vastausten lukumäärä (ei tyhjä perustelu).

	Miksi minut pitäisi valita (% mainitsee ko. hakusanan)			Kolme vaalilupasta (% mainitsee ko. hakusanan)		
Lapsiaiheinen hakusana	EK 2015 (n = 1820)	Kunta 2017 (n = 16268)	EK 2019 (n = 2183)	EK 2015 (n = 1813)	Kunta 2017 (n = 15469)	EK 2019 (n = 2261)
äidit	0,00	0,00	0,00	0,06	0,00	0,09
äiti	0,71	0,85	1,51	0,11	0,01	0,04
äitien	0,00	0,00	0,00	0,11	0,01	0,00
huoltaja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04
huoltajat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
huoltajien	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,04
imeväinen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
isä	0,55	0,61	0,69	0,11	0,02	0,00
isät	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,13
isien	0,00	0,01	0,05	0,17	0,01	0,04
koululainen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
koululaiset	0,00	0,01	0,00	0,00	0,06	0,04
lapset	0,22	0,54	0,87	0,88	1,41	1,55
lapsi	0,16	0,08	0,32	0,22	0,32	0,84
lapsien	0,00	0,05	0,18	0,17	0,17	0,13
lasten	0,88	2,35	3,57	5,30	8,66	7,43
lapsille	0,05	0,16	0,46	0,33	2,43	1,59
lastenlääkäri	0,05	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
leikki	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00
nuoret	0,27	0,56	1,15	1,05	1,45	1,77
nuori	1,92	1,99	2,11	0,17	0,25	0,44
nuorten	1,70	3,01	4,76	6,12	9,88	9,38
nuorille	0,05	0,26	0,64	1,38	2,85	2,34
taapero	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
taaperot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
taaperoiden	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
taaperoille	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00

teini	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
teinien	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
teineille	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
teinit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
vanhemmat	0,00	0,05	0,18	0,22	0,10	0,09
vanhempi	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
vanhempien	0,00	0,06	0,27	0,61	0,35	0,66
vastasyntyneet	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
vastasyntynyt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
vauva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
vauvat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
vauvojen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mikä tahansa yllä olevista	5,60	8,16	12,23	12,02	18,94	18,35

LIITETAULUKKO 7. Prosenttiosuudet kaikista vastanneista, jotka mainitsivat kyseiset terveysaiheet hakusanat vaalikonevastauksen kysymyksessään.

	Miksi minut pitäisi valita? (% mainitsee ko hakusanan)			Kolme vaalilupausta (% mainitsee ko hakusanan)		
Terveys hakusana	EK 2015 (n = 1820)	Kunta 2017 (n = 16268)	EK 2019 (n = 2183)	EK 2015 (n = 1813)	Kunta 2017 (n = 15469)	EK 2019 (n = 2261)
aamiainen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
aamiaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ahdistuneisuus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ahdistus	0,00	0,00	0,05	0,00	0,00	0,00
diabetes	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
henkinen	0,00	0,03	0,05	0,06	0,01	0,04
henkiset	0,00	0,00	0,05	0,00	0,01	0,04
hoito	0,16	0,21	0,37	0,33	0,61	2,34
hoitoon	0,49	0,70	0,41	0,44	0,49	1,24
hyvinvointi	0,71	1,16	2,02	1,05	1,11	2,17
koululiikunta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
koululääkäri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
korvatulehdus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

kouluterveys	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
kouluterveydenh	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
koulurakennus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
lastenlääkäri	0,05	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
lääkäri	0,16	0,04	0,14	0,00	0,03	0,04
lääkärien	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
leikkikentät	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04
leikkikenttä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
leikkikenttien	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
leikkipuisto	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
leikkipuistojen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
leikkipuistot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
leikki	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
liikunta	0,05	0,25	0,32	0,17	1,41	0,31
liikuntapaikat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,28	0,00
liikuntatunti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
liikuntatunnit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
lounas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
lounaat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
masennus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
masennusoireet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
masentuneisuus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
mielenterveys	0,00	0,04	0,18	0,11	0,11	0,27
mielenterveyden	0,05	0,01	0,14	0,00	0,03	0,49
neuvola	0,00	0,01	0,05	0,00	0,01	0,00
neuvolat	0,00	0,00	0,05	0,00	0,01	0,00
oppilashuolto	0,00	0,01	0,00	0,00	0,03	0,04
psykykinen	0,00	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00
psykykkiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
rokote	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
rokotteet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
rokotus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
sairaalat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
sairaudet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

sairaus	0,00	0,01	0,00	0,06	0,03	0,00
silmätulehdus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
terapia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04
terveyden	0,11	0,27	0,50	0,50	0,67	0,75
terveydenhuolto	0,05	0,06	0,41	0,22	0,30	0,57
terveys	0,33	0,19	0,50	0,50	0,50	0,88
terveyspalvelut	0,05	0,09	0,37	0,39	0,87	1,15
terveyskeskus	0,00	0,01	0,00	0,06	0,17	0,00
urheilu	0,05	0,06	0,05	0,00	0,19	0,04
urheilupaikat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
urheiluseurat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00
vakuutus	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,04
välitunnit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
välitunti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
välituntien	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
yksityislääkäri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mikä tahansa yllä olevista	2,09	2,99	5,08	5,57	9,63	13,58

LIITETAULUKKO 8. Prosenttiosuus kaikista vastanneista, jotka mainitsevat lapsiaiheiset ja terveysaiheiset hakusanat Ylen vaalikoneen ”Miksi juuri sinut tulisi valita?” kysymyksessä vähintään kerran.

% kaikista (n)	Lapsihakusanoja ei mainittu	Lapsihakusanoja mainittu
Terveyshakusanoja ei mainittu	84 % (1832)	11 % (240)
Terveyshakusanoja mainittu	4 % (84)	1 % (27)

LIITETAULUKKO 9. Prosenttiosuus kaikista vastanneista, jotka mainitsevat lapsiaiheiset ja terveysaiheiset hakusanat Ylen vaalikoneen kolmessa vaalilupauksessa vähintään kerran.

% kaikista (n)	Lapsihakusanoja ei mainittu	Lapsihakusanoja mainittu
Terveyshakusanoja ei mainittu	72 % (1629)	14 % (325)
Terveyshakusanoja mainittu	10 % (217)	4 % (90)

LIITETAULUKKO 10. Jokaisesta eduskuntavaalipuolueesta viisi satunnaista vaalilupasta, joissa mainitaan lapsihakusana.

Suomen Keskusta	
Huolehdin heikommista huomioiden koko ihmisen elinkaaren, lapset, nuoret, perheet ja ikääntyvät. Kannatan harkinnanvaraista lisälapsirahaa ja takuueläkkeen tason nostamista.	Nainen 43
Varhaisen tuen ja palvelurakenteen vahvistaminen lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi.	Nainen 49
Lapset, nuoret ja perheet ovat yhteiskuntamme pilari. Lupaank kaikessa päätöksenteossa: pitää lapsen oikeuksien toteutumisesta ensisijaisena tukea nuorten mahdollisuutta hyvän elämän toteutumiseen puolustaa perheiden hyvinvointia.	Nainen 44
Sivistys lisää osaavia aikuisia töihin peruskouluun sekä toiselle asteelle. Mahdollisuuksia kouluttautua uudelleen tai päivittää omaa osaamistaan. Kaikille nuorille tulee taata vähintään toisen asteen tutkinto.	Nainen 25
Lupaank puolustaa nuorten ja ikäihmisten hyvinvointia. Koulutuksen on oltava saavutettavaa ja laadukasta. Maaseudun lukioopetus on turvattava, riittävästi kyläkouluja. Ikäihmisille lääkäri läheltä ja panostettava kotiin tuotaviin palveluihin.	Mies 59
Vihreä liitto	
Pidän aina lasten puolta ja lupaank tehdä parhaani koulutuksen laadun parantamiseksi. Laadukas koulutus on pienen maan elinehto.	Nainen 42
Lasten ja nuorten hyvinvointi koulutukseen ja sivistykseen pitää panostaa painopiste ennaltaehkäisevään työhön harrastaminen mahdollistettava jokaiselle.	Mies 41
Edistän lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea. Takaan tekeväni edustajana kaikkeni, että syrjäytyminen kaikissa muodoissa vähenee nopeasti. Tekoja enemmän kuin puhetta.	Mies 52
Edistän lapsikäyhyyden vähentämistä perustuloon pohjautuvalla sosiaaliturvauudistuksella, lapsilisän yksinhuoltajakorotuksella ja satsauksilla lasten ja perheiden palveluihin.	Nainen 40
Aion puolustaa kaikkien lasten tasavertaisia mahdollisuuksia tulevaisuuteen. Jokaisen lapsen oikeutta oppia varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa hänelle soveltuvalla tavalla ja tarvittavan henkilökohtaisen tuen avulla.	Nainen 35
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	
Panostamalla lapsiin ja nuoriin panostetaan tulevaisuuteen. Lasten ja nuorten syrjäytymistä on ehkäistävä turvaamalla heille tasa-arvoiset mahdollisuudet kasvaa ja kehittyä.	Nainen 36
Sitoudun edistämään aidosti maksutonta toista astetta. Parhaiten tämä tavoite toteutuu laajentamalla oppivelvollisuusikä koskemaan toista astetta. Maksuton toinen aste on tasa-arvoteko ja tulevaisuusinvestointi, joka ehkäisee nuorten syrjäytymistä.	Nainen 33

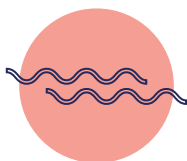
Lasten hyvinvointi etusijalle.	Nainen 30
Kannatan oppivelvollisuuden laajentamista toisen asteen loppuun, maksuttomasti. Nuorten syrjäytyminen on estettävä varhaisella puuttumisella. Nuorten työllisyyteen kiinnitettävä erityistä huomiota.	Nainen 66
Lupaun toimia nuorten työllistymiseksi.	Mies 52
Perussuomalaiset	
Lapset, nuoret, perheet. Nuorten syrjäytymistä ehkäistään parhaiten panostamalla perheiden hyvinvointiin. Lähtökohtana ongelmatilanteissa on aina kotiin annettava apu ja tuki. Lasten laitostaminen ei ole ratkaisu.	Nainen 53
Vanhusten, lasten, vammaisten, sairaiden sekä nuorten syrjäytyneiden hoivatyö kuntoon. Ulkomaalaiset yritykset kokonaan pois terveyspalveluistamme ja hallitus vastaa, että kunnat saavat tarpeeksi pääomaa vastataksaan vanhusten hoivatyöstä.	Mies 65
Omat nuoremme maahanmuuton edelle nuorten lisääntyvä syrjäytyminen on tärkein korjattava asia maassamme. Viimeisten hallitusten aikana syrjäytyneiden nuorten määrä on lisääntynyt kymmenillä tuhansilla. Nuoriltamme kuitenkin koko ajan leikataan.	Mies 59
Peruspalvelut: vanhusten ja sairaanhoitoon resursseja lisää. Lasten päivähoito ja varhaiskasvatus asiat kuntoon.	Mies 61
Samat sosiaali ja terveyspalvelut tulee olla tarjolla asuinpaikasta riippumatta. Vanhusten, vammaisten ja lasten hoitopalveluiden laatua on valvottava väärinkäytösten välttämiseksi. Sote on suunniteltava kestävästi julkiselle pohjalle.	Mies 61
Suomen Kristillisdemokraatit (KD)	
En annan vaalilupauksia, mutta voin kertoa minkä eteen tulen tekemään töitä kansanedustajana. Nuorten syrjäytyminen on yksi meidän vakavimmista uhista, minkä toteutumista meillä ei ole aikaa seurata vierestä. Tähän asiaan pitää puuttua heti.	Mies 24
Toimin lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyväksi. Syntyvyys on saatava kasvuun. Kannatan kd : esittämää 1000 e taaperobonusta, joka maksettaisiin äitiyspakkauksen yhteydessä. Lapsilisiä on korotettava. Vanhemmat päättävät kumpi perhevapaalle.	Mies 58
Teen kaikkeni perheiden tukemiseksi! (kd : taaperobonus käyttöön, syntyvyyden nousuun, lapsilisät ja kotihoidon tuki pois leikkausten uhan alta. Lapset ja nuoret oltava keskiössä kaikessa päätöksenteossamme)!	Nainen 39
Lupaun puolustaa hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin ja tehdä kaikkeni edistääkseni ikäihmisten, lasten, vammaisten ja erityisryhmien hyvää hoitoa sekä hoitajien jaksamista, arvostusta ja ammattitaitoa.	Nainen 21
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Tämän tulee tapahtua panostamalla suoraan lapsiin ja nuoriin kohdistuviin palveluihin sekä perheiden varhaiseen tukeen. Sukupolvista eriarvoisuutta aiheuttavaa lapsiperheköyhyyttä tulee ehkäistä.	Nainen 50
Kansallinen Kokoomus	
Sydämellä on erityislapset ja nuoret, perheiden ja vanhemmuuden tukeminen. Valinnanvapaus ja mahdollisuuksien tasa-arvo.	Nainen 52

Tulen tekemään töitä sen eteen, että opetuksen perusrahoitusta tullaan nostamaan seuraavalla hallituskaudella, jotta osaamisen taso suomessa nousee ja nuorten syrjäytyminen vähenee.	Nainen 51
Liikunnalla ja kulttuurilla on keskeinen rooli lasten, nuorten ja aikuisten hyvinvoinnissa. Haluan edistää kaikenikäisille hyvinvoivaa suomea. Nämä asiat ovat olleet aina lähellä sydäntäni. Työ jatkokoon näiden asioiden parissa eduskunnassa.	Mies 54
Pyrin edistämään poikien ja miesten asioita yhteiskunnassa. Poikien varhainen syrjäytyminen, heikko koulumenestys sekä lyhyempi elinikaodote on asioita joihin haluan vaikuttaa. Lasten vieroittaminen ja pitkät huoltoriidat tulee saada aisoihin.	Mies 44
Pyrin vaikuttamaan lasten ja nuorten hyvinvointiin. Varhainen puuttuminen lasten ja nuorten ongelmiin on aina tuloksellista. Ennaltaehkäisevän työn osuus lastensuojelussa on selkeästi alimitoitettu.	Mies 46
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	
Lasten puolesta, arjessa ja eduskunnassa.	Mies 43
Haluan edistää hyvinvointia, jotta sekä nuorten että ikäihmisten asuminen on turvallista, ja jotta heidän saatavillaan on tukea sekä sosiaali ja terveydenhuoltoa silloin kun sitä tarvitsevat. Haluan lisäksi torjua syrjäytymistä ja yksinäisyyttä.	Nainen 46
Vahvistaa nuorten tulevaisuutta parantamalla koulutusjärjestelmää ja työmahdollisuuksia.	Nainen 25
Vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia sekä estää syrjäytymistä.	Nainen 37
Lupaan puuttua koulukiusaamiseen. Emme voi odottaa, että lapset ottavat vastuun kiusaamisen lopettamisesta, vaan aikuisten on tehtävä aloite. Haluan, että lasten kanssa työskentelevät osaavat tunnistaa sekä saa mahdollisuuden puuttua kiusaamiseen.	Nainen 28
Vasemmistoliitto	
Stop nuorten syrjäyttämislle kunnianpalautus koulutukselle varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin, resursseja julkisiin palveluihin, palvelut ovat esteettömiä ja saatavilla kaikilla kotimaisilla kielillä, myös saameksi.	Nainen 26
Haluan puolustaa laadukasta koulutusta. Koko koulutuspolun pitää tukea sitä, että lapset ja nuoret saavat tasa-arvoiset mahdollisuudet kasvaa hyvinvoiviksi ihmisiksi, pärjätä elämässä ja työllistyä.	Nainen 42
Pyrin takaamaan kaikille nuorille maksuttoman toisen asteen koulutuksen ja jokaiselle paikan lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa taikka oppisopimuskoulutuksessa.	Mies 34
Lupaan toimia heikompien äänitorvena (ikäihmiset, lapset ja nuoret, seksuaalivähemmistöt, pienituloiset sekä työttömät)	Mies 19
Varmistan, että nuorten ääni tulee kuuluviin jokaisessa päätöksentekopöydässä, jonka äärellä istun.	Nainen 21

6 Kirjallisuus

1. Benning TJ, Ashby GB, Chapp CB. Frequency and Specificity of Pediatric Health Policy Discussions in Political Campaigns. *JAMA Pediatrics* 2020;8(174):795-796.
2. Cameron MP, Barrett P, Stewardson B. Can social media predict election results? Evidence from New Zealand. *Journal of Political Marketing* 2016;15(4):416-432.
3. Martin J. *Politics and Rhetoric: A Critical Introduction*. London: Routledge 2013.
4. Palonen E. Populismien muoto, diskursiivisuus ja retoriikka: Analyysi soinnilaisuudesta. *Politiikka* 2020;62(2) doi: 10.37452/politiikka.89431.
5. Allardt E. Having, Loving, Being: An Alternative to the Swedish Model of Welfare Research. Teoksessa Nussbaum M, Sen A, toim. *The Quality of Life*. Oxford Scholarship Online 1993:99-94.
6. Jalonen H, Kokkola J. Koronapandemian puhujapositiot sosiaalisen median lapsi- ja perheaiheisissa keskusteluissa. *Media & viestintä* 2020;43(4) doi: 10.23983/mv.100618.
7. Isotalus P, Jussila J, Matikainen J. Twitter viestintänä ja sosiaalisen median ilmiönä. Teoksessa Isotalus P, Jussila J, Matikainen J, toim. *Twitter viestintänä*. Tampere: Vastapaino 2018:9-30.
8. Chadwick A. *The hybrid media system: Politics and power*. Oxford: Oxford University Press 2017.
9. Valaskivi K, Sumiala J. Circulating social imaginaries: theoretical and methodological reflections. *European Journal of Cultural Studies* 2013;17(3):229-243.
10. Bäcklund P, Kallio KP. Poliittinen toimijuus julkishallinnon lapsi- ja nuorisopoliittisessa osallistumisretoriikassa. *Alue ja Ympäristö* 2012;41(1):40-53.
11. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Yleissopimus lapsen oikeuksista 59/1991, 1991.
12. Lapsenoikeudet.fi. Lapsen oikeuksien sopimus 2020 Saatavissa: lapsenoikeudet.fi.
13. Keskimäki I, Tynkkynen L-K, Reissell E, et al. Finland: Health system review. *Health System Review* 2019;21(2).
14. Sosiaali- ja terveysministeriö. Palvelut perheille 2020 Saatavissa: <https://stm.fi/palvelut-perheille>.
15. Lapsistrategian koronatyöryhmä. Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa: lapsistrategian koronatyöryhmän raportti lapsen oikeuksien toteutumisesta. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:21. Helsinki: Valtioneuvosto 2020.
16. Vuorenmaa M. Pienten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointi 2018. Tilastoraportti: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2019.
17. Forsman H. Lapsen ruokavalinnat, itsesääätelykyky ja sosioekonominen asema: TEMPEST-kyselyn tuloksia [pro gradu tutkielma]. Jyväskylän yliopisto, 2013.
18. Hämäläinen M. Vanhempien sosioekonomisen aseman ja asuinpaikan yhteys nuorten ruokailutottumuksiin: WHO-Koululaistutkimus [pro gradu tutkielma]. Jyväskylän yliopisto, 2018.
19. Peura A. Vanhempien sosioekonomisen aseman yhteys alle kouluikäisten lasten suun terveyteen: tuloksia LATE-aineistosta [pro gradu tutkielma]. Jyväskylän yliopisto, 2014.
20. Huhtinen S. Lasten ja nuorten hampaiden harjaustiheyteen yhteydessä olevat tekijät – muutokset 7–13 ikävuosien välillä: LATE-aineiston tuloksia [pro gradu -tutkielma]. Jyväskylän yliopisto, 2020.
21. Halme A. Vanhempien sosiaalinen tuki yhteydessä lasten ja nuorten koettuun liikunta-aktiivisuuteen: sosioekonominen tarkastelu vuoden 2016 LIITU-tutkimuksen aineistosta [pro gradu -tutkielma]. Jyväskylän yliopisto, 2020.
22. Lehto R, Corander C, Ray C, et al. Perheen sosioekonomisen aseman ja perherakenteen yhteydet alakouluikäisten lasten terveellisiin elintapoihin. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 2009;46(4).
23. Knaappila N. Increasing socioeconomic disparities in adolescent problem behaviors from 2000 to 2015 [väitöskirja]. Tampere University, 2020.
24. Parikka S, Mäki P, Levälahti E, et al. Associations between parental BMI, socioeconomic factors, fa-

- mily structure and overweight in Finnish children: a path model approach. *BMC Public Health* 2015;15(1):1-10.
25. Ristikari T, Keski-Säntti M, Sutela E, et al. Suomi lasten kasvuympäristönä - Kahdeksantoista vuoden seuranta vuonna 1997 syntyneistä. Julkaisuja 210. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 2018.
 26. Suominen H. Valtuustot keskustelemassa lasten ja nuorten hyvinvoinnista. *Yhteiskuntapolitiikka* 2001;66(3):211-23.
 27. Harrikari T. Riskillä merkityt: Lapset ja nuoret huolen ja puuttumisen politiikassa. Julkaisuja 87. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 2008.
 28. Borg S, Kestilä-Kekkonen E, Wass H. Poliitiikan ilmastonmuutos: Eduskuntavaalitutkimus 2019. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2020:5. Helsinki: Oikeusministeriö, 2020.
 29. Suojanen M, Talponen Jt. Vallaton vaalikone: SoPhi 2007.
 30. Suomen virallinen tilasto (SVT). Puolet äänioikeutetuista käytti vaalikonetta ennen eduskuntavaaleja. Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö [verkkójulkaisu]. Helsinki, 2019.
 31. Borg S, Koljonen K. Käyttöliittymä vaaleihin: Tutkimus vaalikoneista kansalaisten, ehdokkaiden ja journalistien näkökulmista. Tampere: Tampere University Press 2020.
 32. Leinonen N. "Ne pitää olla niin kuin vaaliohjelman mukaisia ne vastaukset" – puolueiden eduskuntavaaliehdokkaiden vaalikonevastausten yhtenäisyys [Pro gradu -tutkielma]. Tampereen yliopisto, 2019.
 33. Väänänen M-M. Solidaarinen Suomi? Analysoitavana Ylen ja Helsingin Sanomien vaalikonevastaukset vuoden 2014 eurovaaleissa [Pro gradu tutkielma]. Jyväskylän yliopisto, 2016.
 34. Niinikoski I. Sosiaalista vai yksilöllistä tasa-arvoa? Helsingin kaupunginvaltuutettujen kouluvalintaan liittyvät tasa-arvokäsitykset ja tasa-arvon edistämisen toimenpiteet vuoden 2017 Helsingin Sanomien vaalikonevastausten perusteella [pro gradu -tutkielma]. Helsingin yliopisto, 2018.
 35. Isotalo V. Designing Voting Advice Applications: The Finnish Case [maisterintutkielma]. Aalto University, 2020.
 36. Jantunen J. Uusliberaalia sosiaalipolitiikkaa?: uusliberaalin sosiaalipolitiikan suosio eduskuntavaaliehdokkaiden joukossa Ylen vaalikoneen perusteella vuoden 2011 eduskuntavaaleissa [pro gradu tutkielma]. Jyväskylän yliopisto, 2014.
 37. Isotalo V, Mattila M, von Schoultz Å. Ideological mavericks or party herd? The effect of candidates' ideological positions on intra-party success. *Electoral Studies* 2020;67:102187.
 38. YLE. Nyt tutkimaan: Ylen eduskuntavaalien vaalikoneen aineisto julkaistu avoimena datana, 5.4.2019.
 39. Helsingin Sanomat. HS:n vaalikoneen vastaukset on julkaistu avoimena datana, 28.3.2017.
 40. StataCorp L. Stata data analysis and statistical Software.10:733.
 41. Jallinoja R. Perheen vastaisku: familistista käännettä jäljittämässä. Helsinki: Gaudeamus, 2006.
 42. Suomen Keskusta. Keskustan vaaliohjelma 2015.
 43. Suomen Keskusta. Suomen arvoisia tekoja -vaaliohjelma 2019.

HORISONTTI
Itlan tutkimukset 2021:1